

PIECZA ZASTĘPCZA

w województwie
lubelskim
w 2023 r.

Lublin, 2024 rok

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Charakterystyka systemu wspierania rodziny	5
	1. Asystent rodziny.....	5
	2. Placówki wsparcia dziennego	10
	3. Rodziny wspierające.....	11
III.	Charakterystyka systemu pieczy zastępczej	12
	1. Rodzinna piecza zastępcza.....	18
	A. struktura.....	18
	B. wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.....	24
	C. świadczenia dla rodzin zastępczych	26
	D. szkolenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka ...	32
	2. Instytucjonalna piecza zastępcza	33
	A. struktura.....	33
	B. wydatki.....	37
IV.	Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą	38
V.	Adopcja	40
	1. Ośrodki adopcyjne i przysposobienie	40
	2. Kandydaci adopcyjni.....	42
	3. Wsparcie i współpraca	43
VI.	Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji	45
VII.	Wydatki na realizację ustawy w 2023 r.	48
VIII.	Podsumowanie	50
IX.	Spis tabel, wykresów i grafik.....	53

I. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Kształtuje ona sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 1 ustawy, określa ona:

- a. zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- b. zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- c. zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- d. zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- e. zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

W 2023 r. minęło 11 lat od wejścia w życie tej ustawy. Przyjęcie tego aktu prawnego było krokiem milowym w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej i rozpoczęło długofalowy proces zmian w pieczy zastępczej. U jej założeń leżało przede wszystkim przeciwdziałanie wzrostom wskaźnika dzieci umieszczonych poza rodziną, koncentracja działań na rodzinie, a nie wyłącznie na dziecku, zwiększenie nacisku na pracę z rodziną i traktowanie umieszczenia w pieczy jako ostateczności. Zauważono także wówczas konieczność wprowadzenia instrumentów motywujących gminy do pracy w lokalnym środowisku rodzinnym, konieczność profesjonalizacji rodzinnej pieczy zastępczej oraz zmian w obszarze instytucjonalnej pieczy zastępczej. Tym samym rozpoczął się proces przejścia systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej od funkcji typowo interwencyjnej do bycia swoistym elementem polityki prorodzinnej.

Mając na uwadze dobro i bezpieczeństwo dziecka, a co za tym idzie zapewnienie naturalnego środowiska rozwoju, istotne pozostaje dalsze wspieranie i propagowanie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako najwłaściwszej i najbardziej zbliżonej do naturalnego środowiska rodzinnego formy opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej zawsze powinno być ostatecznością stosowaną dopiero po wyczerpaniu wszystkich możliwości pomocy takiej rodzinie, a przy umieszczaniu bezwzględnie konieczne jest uwzględnianie prymatu pieczy rodzinnej nad instytucjonalną, w tym również w stosunku do dzieci chorych i niepełnosprawnych.

Informacja została sporządzona w oparciu o „Informacje Rady Ministrów o realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” oraz na podstawie zebranych wyników z badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, sprawozdań rzeczowo – finansowych z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego za lata 2018 – 2023 (WRiSPZ) oraz sprawozdań z działalności ośrodka adopcyjnego z siedzibą w Lublinie wraz z przedstawicielami w Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu za 2023 rok.

W informacji przedstawiono dane z obszaru pieczy zastępczej działającej na terenie województwa lubelskiego. Zebrano informacje dotyczące systemu wspierania rodziny, opisując dane o asystentach rodziny, placówkach wsparcia dziennego oraz rodzinach wspierających. System pieczy zastępczej został opisany dla rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Podano strukturę, przedstawiono dane o podmiotach oraz dzieciach przebywających w pieczy zastępczej. Opisano także wydatki ponoszone na obie struktury pieczy zastępczej. Przedstawiono informacje o sytuacji osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą. Opisano również obszar pieczy zastępczej w dziale adopcji oraz niepełnosprawności.

II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

Głównym narzędziem działania systemu wsparcia rodzin jest bezpośrednia praca z rodziną. Jest ona kluczowa od chwili, gdy rodzina zaczyna napotykać pierwsze trudności, a także niezbędna w przypadku poważnego kryzysu, który zagraża dobru dziecka.

Dzięki niej, rodzina powinna osiągnąć zdolność do prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby zapewnić dzieciom bezpieczeństwo.

Praca z rodziną realizowana jest przede wszystkim poprzez usługi asystenta rodziny. Dodatkowo, wsparcie w opiece i wychowaniu dzieci odbywa się poprzez:

- a. działania rodzin wspierających,
- b. działania placówek wsparcia dziennego.

1. Asystent rodziny

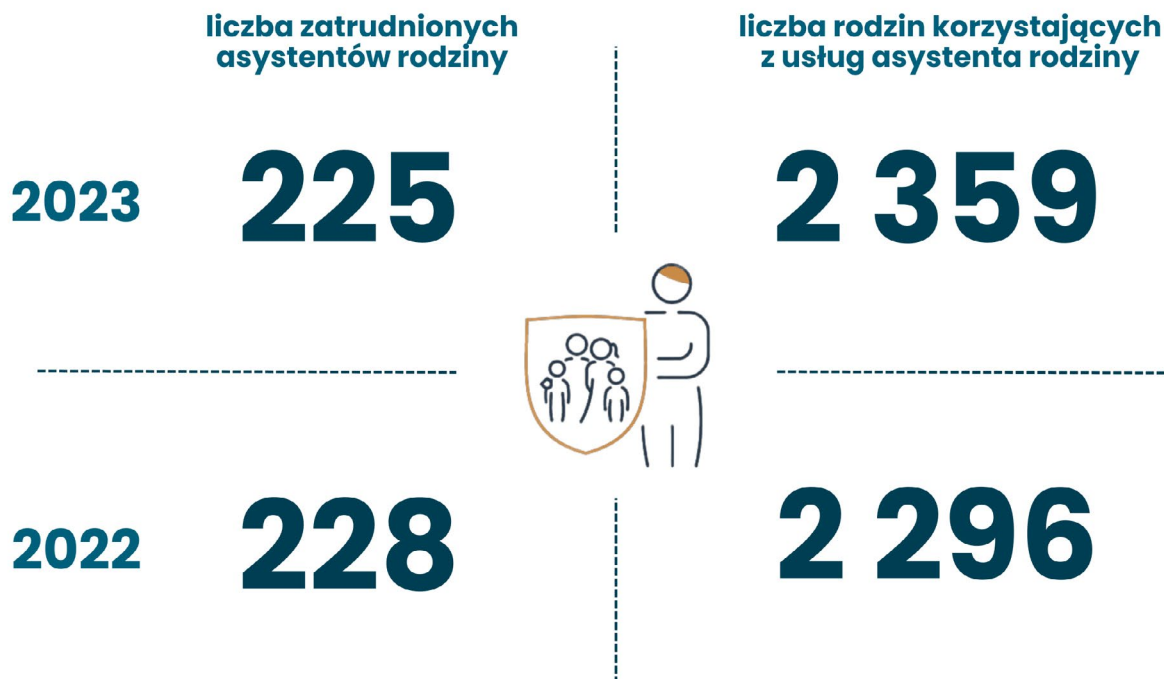
Zawód asystenta rodziny jest znaczącym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Może on zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo – wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy decyzji sądu rodzinnego. W 2023 r. zatrudnionych w województwie lubelskim było ogółem 225 asystentów rodziny, tj. o 1,5% mniej niż w 2022 r. (228 asystentów), z tego 179 (tj. 79%) asystentów było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy oraz 46 (tj. 20%) asystentów zatrudnionych było na podstawie umów o świadczenie usług ¹

Oznacza to zasadnicze utrzymanie liczby asystentów zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę na podobnym poziomie co w 2022 r., i świadczy o tym, że samorząd gminy utrzymuje tak bardzo postulowaną przez samych asystentów rodziny formę ich zatrudnienia.

---

¹ Sprawozdanie WRISPZ-G Za rok 2023, II półrocze

Asystentura rodzin w woj. lubelskim

źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania WRiSPZ-G za rok 2023 (II półrocze)

Na zatrudnienie asystentów rodziny w 2023 r. gminy województwa lubelskiego wydały ogółem 9 081 tys. zł (w 2022 r. – 6 295 tys. zł), co oznacza wzrost w stosunku do 2022 r. o 44,3%. Gminy z własnych środków wydatkowały na ten cel 7 593 tys. zł (5 852 tys. zł w 2022 r²), co oznacza wzrost o 29,8% w stosunku do 2022 r. Pozostałe źródła finansowania wynagrodzeń asystentów rodziny stanowiły środki z funduszu pracy oraz fundusze unijne. W 2023 r. w ramach realizacji Programu asystent rodziny na rok 2023 na dofinansowanie dodatku do wynagrodzenia dla asystentów rodziny z województwa lubelskiego, resort rodziny uruchomił środki z Funduszu Pracy na łączną kwotę 287 223 zł, przy czym ostateczna kwota poniesionych wydatków po odliczeniu zwrotów niewykorzystanych środków do Funduszu Pracy – wyniosła 265 882 zł.

Poniższe tabele przedstawiają asystentów rodziny zatrudnionych na terenie gmin w województwie lubelskim.

TABELA 1. Liczba asystentów rodziny według powiatów w województwie lubelskim w latach 2018 – 2023

LP.	POWIAT	LICZBA ASYSTENTÓW RODZINY W POWIECIE						
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	DYNAMIKA 2022 = 100
1.	bialski	19	19	18	20	19	19	100,00
2.	biłgorajski	14	13	11	13	15	14	93,33
3.	chełmski	12	11	10	8	9	11	122,22
4.	hrubieszowski	8	9	9	9	8	8	100,00
5.	janowski	6	6	4	7	4	4	100,00
6.	krasnostawski	11	9	10	9	11	10	90,91
7.	kraśnicki	14	13	13	11	9	10	111,00
8.	lubartowski	11	12	12	11	12	12	100,00
9.	lubelski	16	17	16	16	15	14	93,33
10.	łęczyński	8	8	7	7	7	8	114,29
11.	łukowski	15	12	11	11	11	11	100,00
12.	opolski	7	7	8	8	7	7	100,00
13.	parczewski	8	9	7	7	8	6	75,00
14.	puławski	13	14	13	13	13	14	107,69
15.	radzyński	7	7	8	8	7	6	85,71
16.	rycki	6	6	6	6	6	6	100,00
17.	świdnicki	10	10	10	8	8	9	112,50
18.	tomaszowski	16	15	14	14	12	13	108,33
19.	włodawski	4	5	4	3	2	4	200,00
20.	zamojski	17	16	14	16	15	15	100,00
21.	m. Chełm	4	4	4	4	4	4	100,00
22.	m. Biała Podlaska	4	5	6	7	6	7*	116,00
23.	m. Lublin	16	16	15	15	15	16	106,67
24.	m. Zamość	6	5	5	5	5	5	100,00
	RAZEM	252	248	235	236	228	225	101,33

*Według Rządowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

TABELA 2. Procent gmin w powiatach w województwie lubelskim w latach 2018 – 2023, w których zatrudniono asystenta rodziny

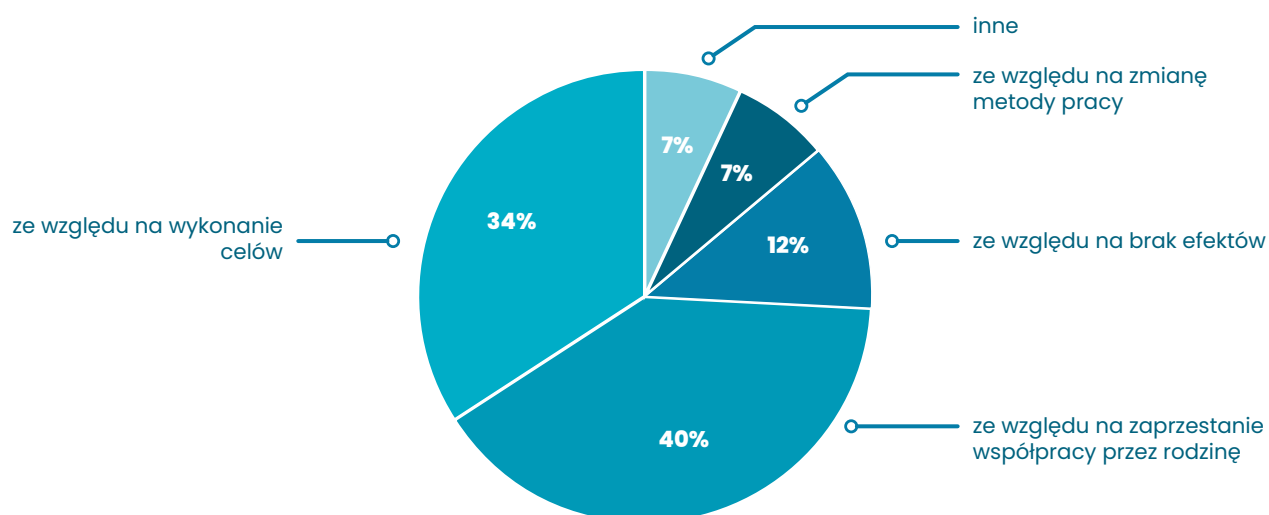
LP.	POWIAT	PROCENT ASYSTENTÓW RODZINY W POWIECIE (NA PODSTAWIE DANYCH Z GMIN)						
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	DYNAMIKA 2022 = 100
1.	bialski	94,74	89,47	89,47	94,74	89,47	94,74	105,89
2.	biłgorajski	92,86	78,57	71,43	85,71	92,86	84,61	91,11
3.	chełmski	80,00	73,33	66,67	53,33	60,00	73,33	122,22
4.	hrubieszowski	75,00	100,00	100,00	100,00	87,50	87,50	100,00
5.	janowski	71,43	71,43	57,14	85,71	57,14	57,14	100,00
6.	krasnostawski	100,00	80,00	90,00	80,00	100,00	90,00	90,00
7.	kraśnicki	100,00	100,00	100,00	90,00	80,00	80,00	100,00
8.	lubartowski	76,92	84,62	84,62	76,92	76,92	76,92	100,00
9.	lubelski	100,00	100,00	100,00	93,75	93,75	87,50	93,33
10.	łęczyński	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
11.	łukowski	90,91	90,91	81,82	90,91	90,91	90,91	100,00
12.	opolski	100,00	100,00	100,00	100,00	85,71	100,00	116,67
13.	parczewski	100,00	100,00	85,71	71,43	71,43	85,71	119,99
14.	puławski	90,91	90,91	90,91	90,91	90,91	100,00	110,00
15.	radzyński	87,50	87,50	100,00	100,00	87,50	75,00	85,71
16.	rycki	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
17.	świdnicki	80,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
18.	tomaszowski	100,00	100,00	92,31	92,31	92,31	84,62	91,67
19.	włodawski	50,00	62,50	50,00	37,50	25,00	50,00	200,00
20.	zamojski	100,00	100,00	86,67	100,00	93,33	93,33	100,00
21.	m. Chełm	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
22.	m. Biała Podlaska	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
23.	m. Lublin	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
24.	m. Zamość	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
	RAZEM	90,61	90,14	86,45	86,45	84,51	84,45	100,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

Ponadto, od 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923), asystentom rodziny przypisana jest rola koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży owianiu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należytej im pomocy. Zgodnie z danymi uzyskanymi ze sprawozdań wojewódzkich z realizacji Programu asystent rodziny na rok 2023 na terenie województwa lubelskiego liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w 2023 r. wyniosła 46, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży – 5³.

Ogółem w 2023 r. w ramach realizacji ustawy z usług asystentów rodziny skorzystało 2 359 rodzin (w 2022 r. 2 296 rodzin), w tym 568 rodzin zobowiązanych zostało do współpracy z asystentem rodziny przez sąd. Spośród 2 097 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2023 r., dla 364 rodzin (co stanowi 17% ogółu) współpraca ta zakończyła się w 2023 r., w tym:

- a. w 143 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów
- b. w 168 przypadkach nastąpiło to ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę
- c. w 49 przypadkach ze względu na brak efektów,
- d. w 31 przypadkach ze względu na zmianę metody pracy.
- e. w 27 przypadkach przez inne⁴.

WYKRES 1. Powody zakończenia pracy z rodzinami przez asystentów rodziny w 2023 r.

3 Sprawozdanie wojewódzkie z realizacji rządowego programu wspierania rodziny Asystent rodziny w 2023 r.
 4 Sprawozdanie WRISPZ-G za rok 2023 (II półrocze)

2. Placówki wsparcia dziennego

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, niejednokrotnie potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania itp. Ważną rolę w sferze pomocy w opiece i wychowaniu dzieci pełnią placówki wsparcia dziennego. Dostęp do tego narzędzia wsparcia rodziny powinien być na tyle szeroki, aby miejsce w nim znalazły nie tylko dzieci kierowane przez ośrodki pomocy społecznej, ale także dzieci, które przyprowadzą rodzice lub opiekunowie.

W 2023 r. na obszarze województwa lubelskiego działało 58 placówek wsparcia dziennego, co oznacza zmniejszenie o 3 placówki w stosunku do 2022 r. (61), w tym 43 placówki prowadzone były przez inny podmiot niż powiat. W 2023 r. do placówek wsparcia dziennego uczęszczało przeciętnie 1 130 dzieci (w 2022 r. 1 175 dzieci).

W 2023 r. na prowadzenie placówek wsparcia dziennego samorządy gminne wydały ogółem 5 806 tys. zł (5 495 tys. zł w 2022 r.), co oznacza wzrost o 5,7% w stosunku do 2022 r., w tym na placówki wsparcia dziennego prowadzone przez inne podmioty niż gmina – 3 538 tys. zł (2 791 tys. zł w 2022 r.).

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawców – pedagogów. W 2023 r. placówki typu opiekuńczego stanowiły 90% ogółu placówek wsparcia dziennego. Na terenie województwa lubelskiego nie działały placówki specjalistyczne lub placówki pracy podwórkowej.

Placówki wsparcia dziennego może także prowadzić samorząd powiatu. W 2023 r. działało 5 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym⁵.

---

5 Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego za 2022 oraz 2023 rok (01.01.2024r.)

3. Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może (przy współpracy asystenta rodziny) zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

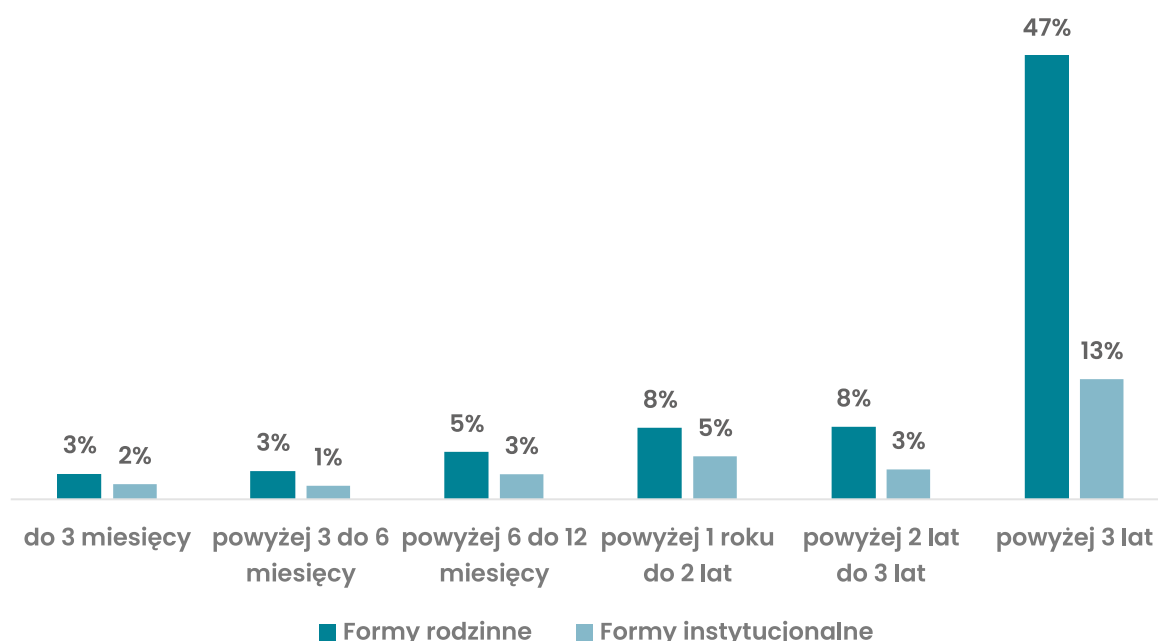
W 2023 r. funkcjonowało 6 rodzin wspierających, z czego 1 rodzina wspierająca prowadziła pracę nie dłużej niż 3 miesiące, zaś 3 – nie dłużej niż 12 miesięcy. W 2 przypadkach wskazano, że rodziny wspierające prowadziły pracę dłużej niż rok. W 2023 r. z pomocy rodzin wspierających korzystało 5 rodzin⁶.

---

6   Sprawozdanie WRiSPZ-G za rok 2023 (II półrocze)

III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, w obszarze wsparcia rodziny prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Należy jednak podkreślić, że zdarzają się sytuacje, w których dobro dziecka wymaga utrzymywania tej formy opieki aż do pełnoletności, wówczas w istocie dochodzi do opieki długoterminowej.

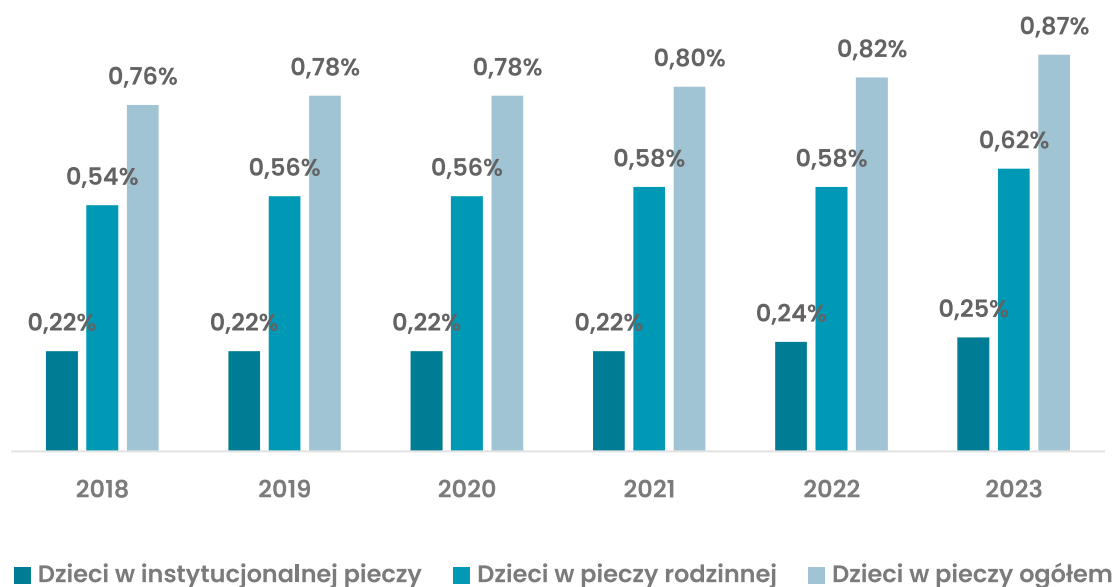

WYKRES 2. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej według form pieczy zastępczej w 2023 roku

Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- a. rodzinnej;
- b. instytucjonalnej.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie województwa lubelskiego w 2023 r. wyniosła ogółem 3 772, wobec 3 615 w 2022 r. (wzrost o 4%). Struktura według form umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej, zobrazowana na poniższym wykresie, potwierdza utrzymanie pożądanej przewagi formy rodzinnej nad instytucjonalną. W 2023 r. wskaźnik deinstytucjonalizacji⁷ wyniósł 74%.

WYKRES 3. Udział dzieci w pieczy zastępczej (0-18 lat) w populacji dzieci w województwie lubelskim do 18. r. ż.

Odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18 roku życia w 2023 r. osiągnął 0,87%.

⁷ Wskaźnik deinstytucjonalizacji – procentowy udział dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej

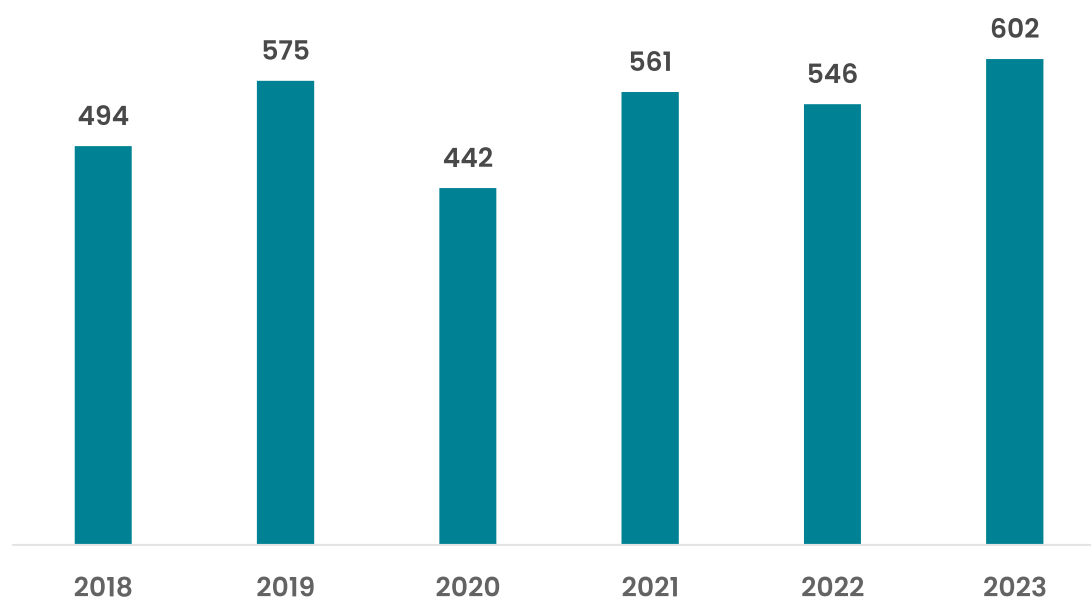
TABELA 3. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2018–2023

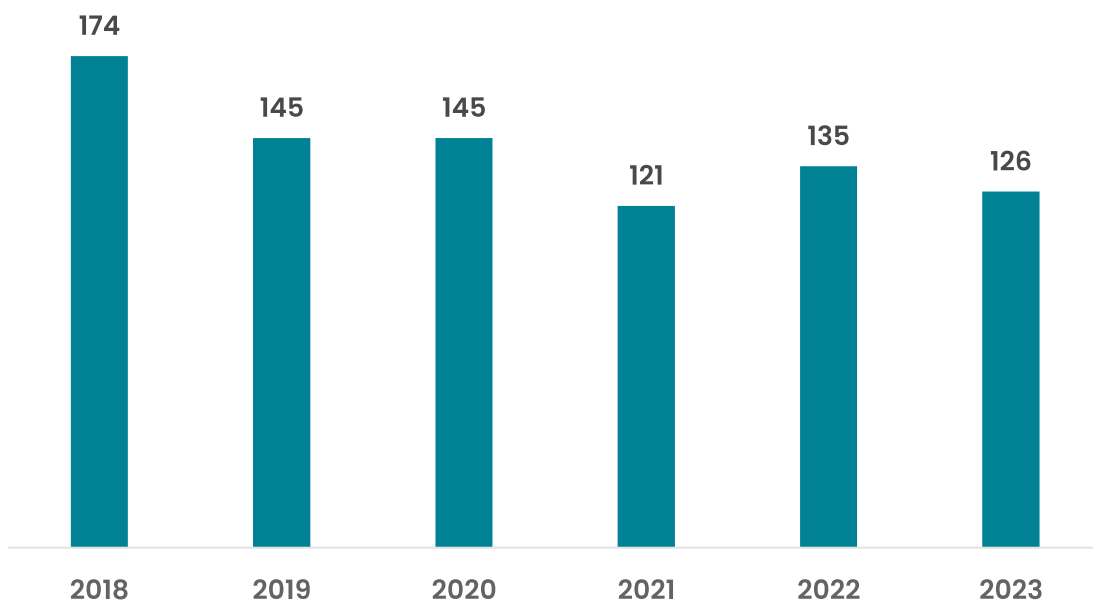
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	DYNAMIKA 2022 = 100
Ogółem:	3 494	3 542	3 525	3 608	3 615	3 772	104,34
Rodzinna piecza zastępcza	2 520	2 568	2 583	2 677	2 638	2 777	105,27
Udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (%)	80,00	73,33	66,67	53,33	60,00	73,33	122,22
(wskaźnik deinstytucjonalizacji)	72%	72%	73%	74%	73%	74%	X
Instytucjonalna piecza zastępcza	974	974	942	931	977	995	101,84
Udział dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej (%)	28%	28%	27%	26%	27%	26%	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

W 2023 r. z rodzin naturalnych do rodzinnych form pieczy zastępczej skierowanych zostało 411 dzieci (wobec 341 dzieci w 2022 r.), natomiast do form instytucjonalnych – 191 dzieci (wobec 205 dzieci w 2022 r.).

Jak prezentują poniższe dane w 2023 r. napłynęło do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych 602 dzieci, tj. o 56 dzieci więcej niż w roku poprzednim.

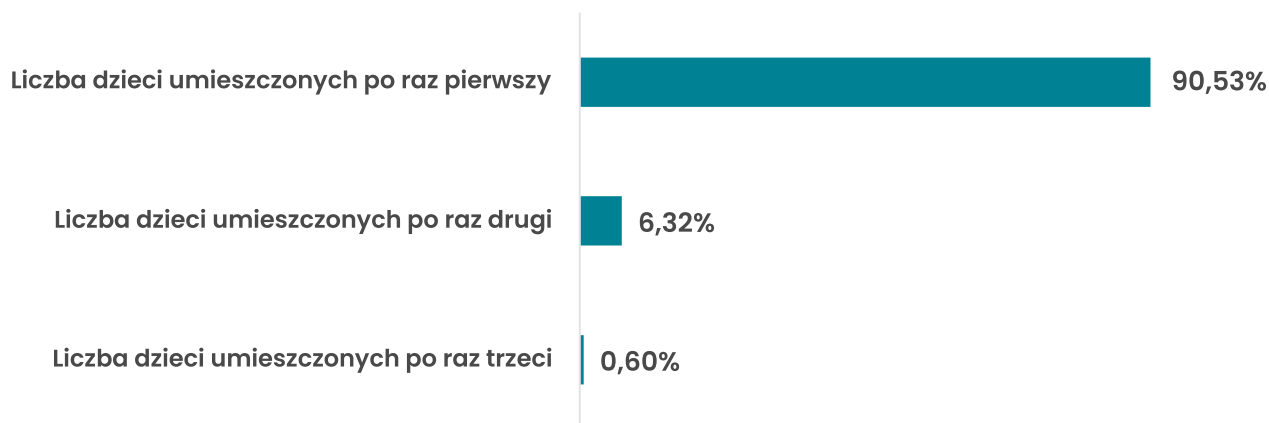
WYKRES 4. Liczba dzieci, które napłynęły do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych

WYKRES 5. Liczba dzieci z pieczy zastępczej w wieku do 18 r.ż., które powróciły do rodzin naturalnych.

W przypadku liczby dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować jej spadek (o 9 dzieci) w stosunku do 2022 r.

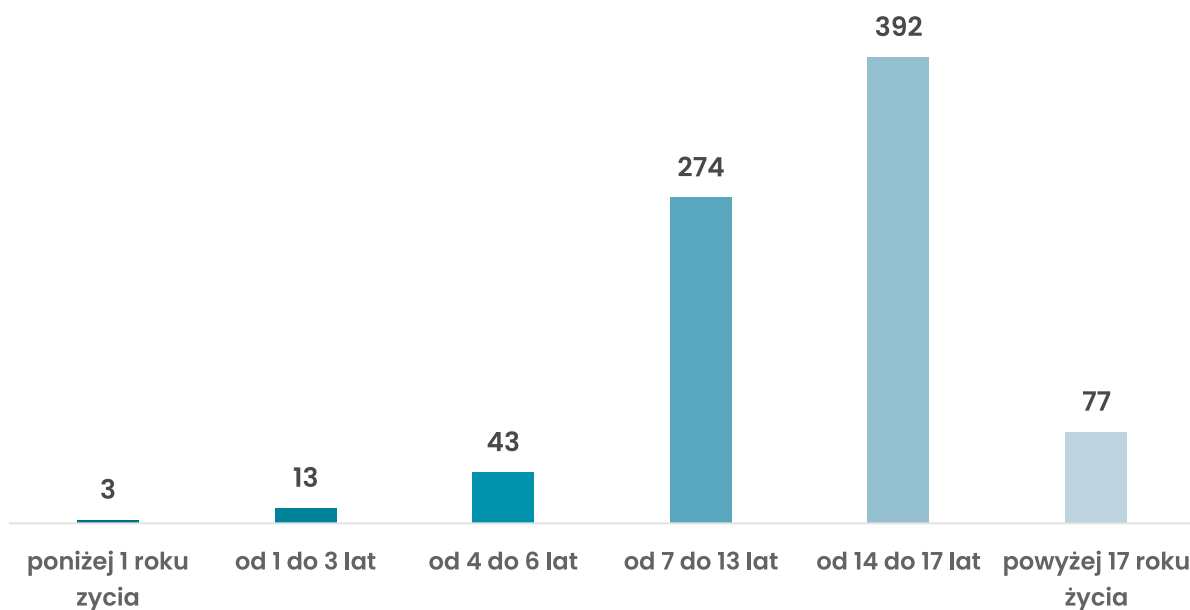
Strukturę umieszczeń w pieczy zastępczej w 2023 r. obrazuje poniższy wykres. Warto podkreślić, że 90,5% ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej stanowią dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po raz pierwszy⁸.

WYKRES 6. Struktura umieszczeń w pieczy zastępczej w 2023 r.

⁸ Informacja dotycząca procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej – Sprawozdanie CAS DPD Deinstytucjonalizacja lubelskie za rok 2023

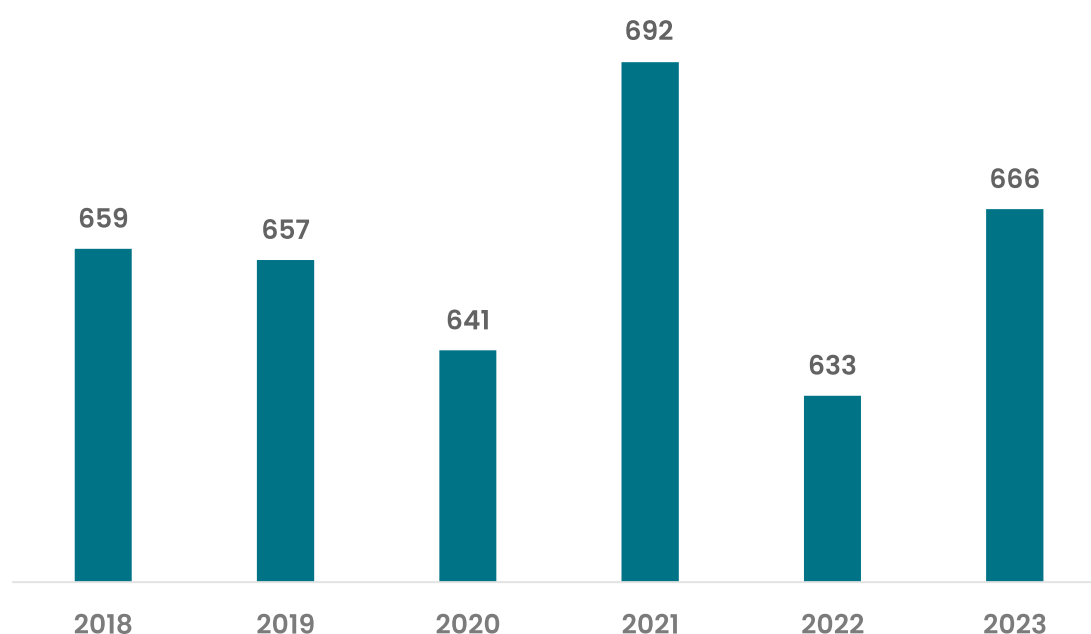
Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci w 2023 r. w podziale na wiek, które znajdowały się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W 2023 r. łączna liczba ww. dzieci wyniosła 802, z kolei w 2022 r. – 789. Dane te wskazują zatem na wzrost o 1,6% liczby dzieci, skierowanych z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych (z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego) w porównaniu do 2022 r. W dalszym ciągu niepokoi fakt umieszczania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci młodszych.

WYKRES 7. Liczba dzieci w 2023r., które znajdowały się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych innych niż typu rodzinnego

W świetle przepisów ustawy obowiązujących w 2023 r. pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25. roku życia, pod warunkiem, że pobiera naukę (art. 37 ust. 2 ustawy).

Należy zauważyć, że w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej ogółem uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej. Na koniec 2023 r. w pieczy zastępczej przebywało 666 osób, które ukończyły 18. rok życia i kontynuowały naukę. Mając powyższe na uwadze, warty odnotowania jest fakt, że 31 grudnia 2023 r. w pieczy zastępczej przebywało 3 106 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że 21,4 % ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres.

WYKRES 8. Liczba dzieci powyżej 18 roku życia w pieczy zastępczej

1. Rodzinna piecza zastępcza

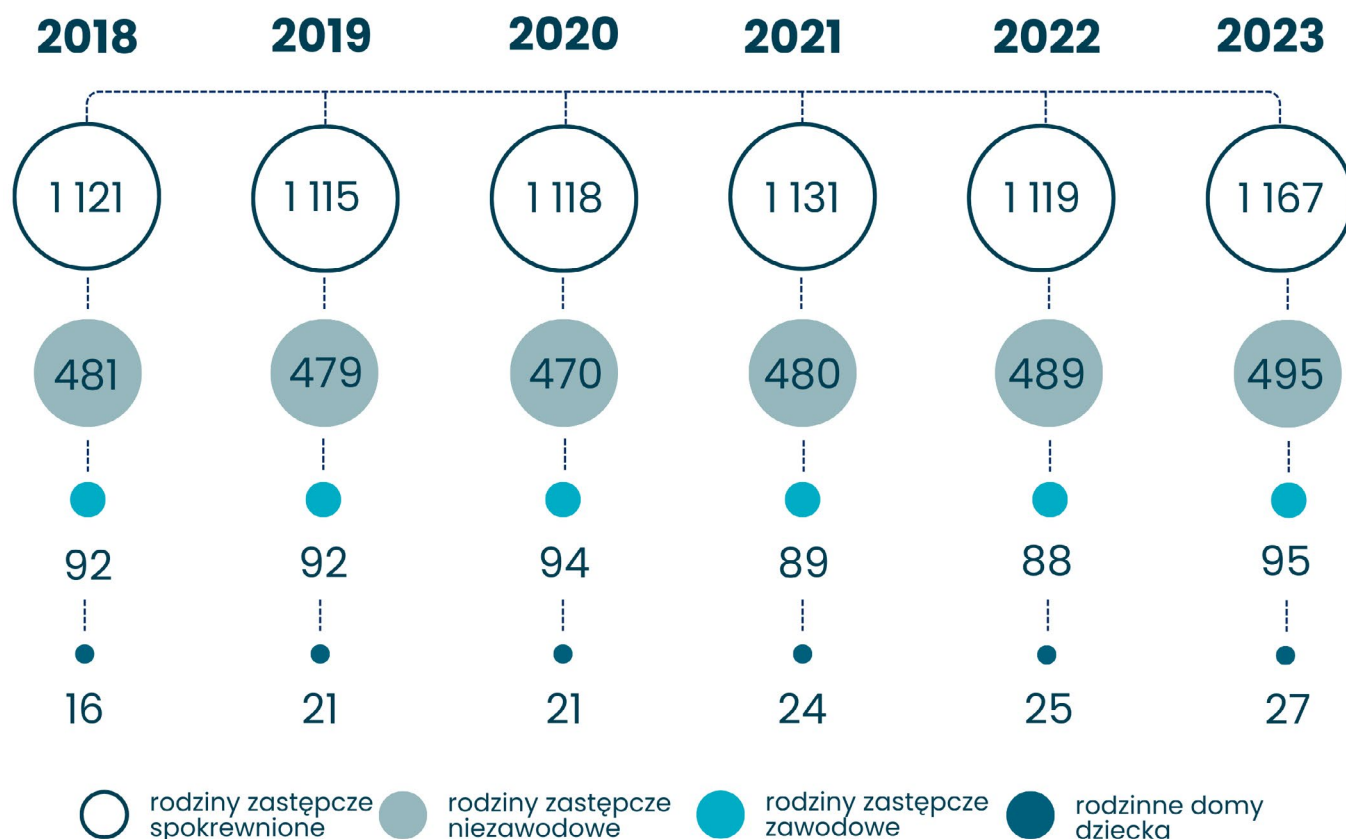
A. struktura

System rodzinnej pieczy zastępczej obrazuje poniższy schemat:

W 2023 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 2 777 dzieci umieszczonych w 1 784 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza to wzrost liczby podmiotów o 63 w porównaniu do 2022 r. (1 721 podmiotów).

Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w woj. lubelskim

źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

Liczba rodzin zastępczych w 2023 r. wyniosła 1 757. Można zatem zaobserwować wzrost liczby rodzin (o 61 rodzin) w stosunku do 2022 r. Największy wzrost w 2023r. w stosunku do roku poprzedniego (tj. o 3,2%) dotyczył liczby rodzin zastępczych spokrewnionych. Rodziny zastępcze stanowiły 98% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2% (27), to rodzinne domy dziecka, których liczba w stosunku do 2022 r. wzrosła o 2 jednostki (czyli o 8%)⁹.

⁹ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego za 2023 rok, WRiSPZ

TABELA 4. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w województwie lubelskim wg powiatów w 2023 r.

LP.	POWIAT	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	OGÓŁEM
1.	bialski	60	28	7	5	100
2.	biłgorajski	46	19	3	0	68
3.	chełmski	53	14	5	2	74
4.	hrubieszowski	21	12	2	1	36
5.	janowski	12	4	3	1	20
6.	krasnostawski	34	11	2	1	48
7.	kraśnicki	44	21	8	3	76
8.	lubartowski	43	34	1	0	78
9.	lubelski	75	44	4	0	123
10.	łęczyński	47	20	5	1	73
11.	łukowski	52	18	0	0	70
12.	opolski	32	15	3	3	53
13.	parczewski	25	9	0	1	35
14.	puławski	77	29	16	2	124
15.	radzyński	46	13	1	0	60
16.	rycki	18	10	0	0	28
17.	świdnicki	37	13	6	0	56
18.	tomaszowski	39	10	3	0	52
19.	włodawski	26	13	1	0	40
20.	zamojski	34	14	4	0	52
21.	m. Chełm	34	19	8	4	65
22.	m. Biała Podlaska	48	22	0	1	71
23.	m. Lublin	245	96	9	2	352
24.	m. Zamość	19	7	4	0	30
	RAZEM	1 167	495	95	27	1 784

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

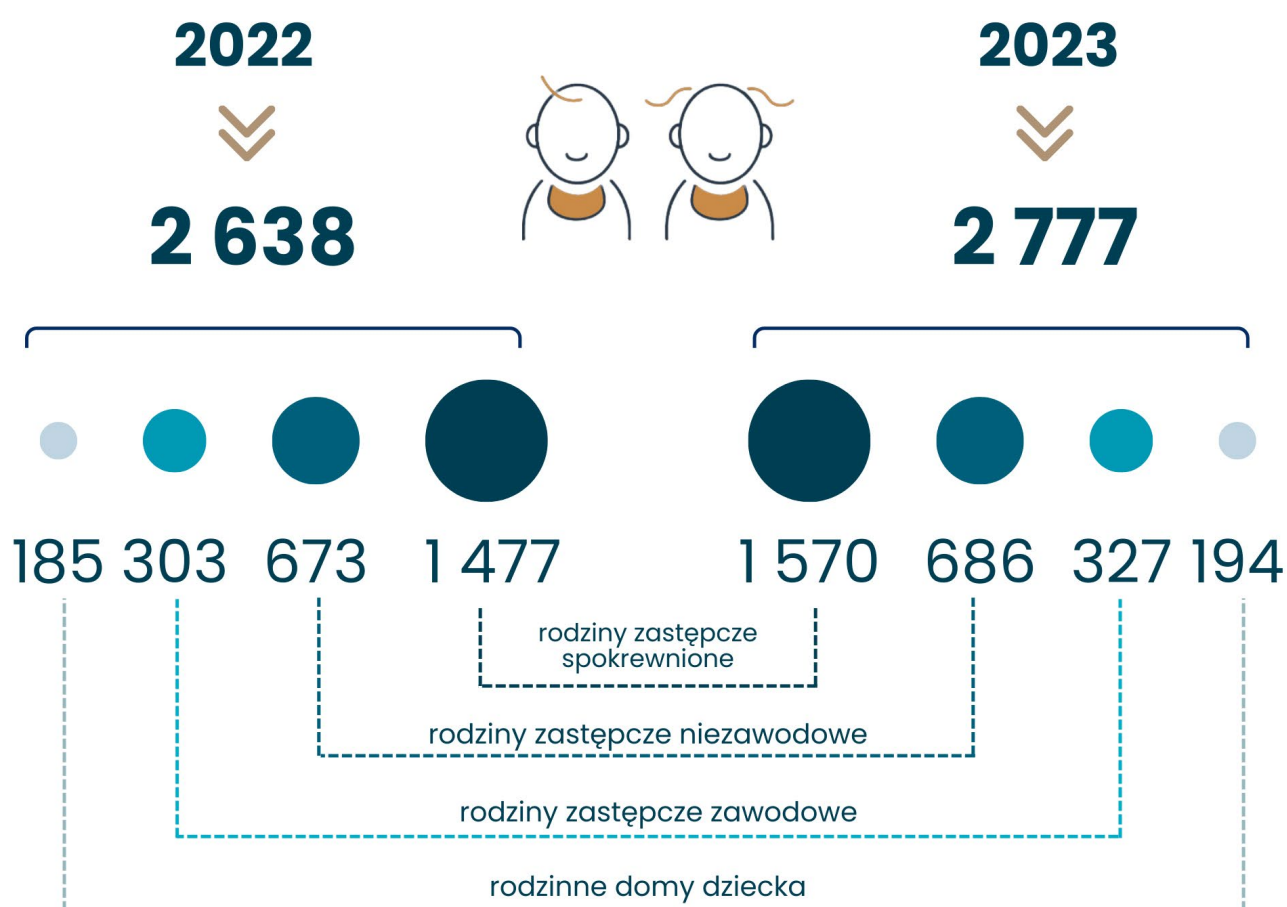
TABELA 5. Liczba dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2023 według powiatów

LP.	POWIAT	Rodziny zastępcze spokrewnione			Rodziny zastępcze niezawodowe			Rodziny zastępcze zawodowe			Rodzinne domy dziecka			Ogółem		
		2022	2023	Rok 2022 = 100	2022	2023	Rok 2022 = 100	2022	2023	Rok 2022 = 100	2022	2023	Rok 2022 = 100	2022	2023	Rok 2022 = 100
1.	bialski	76	78	102,63	48	36	75	26	29	111,54	60	40	66,67	210	183	87,14
2.	biłgorajski	60	66	110	28	32	114,29	8	9	112,5	0	0	0	96	107	111,46
3.	chełmski	68	73	107,35	32	18	56,25	0	26	-	16	14	87,5	116	131	112,93
4.	hrubieszowski	61	24	39,34	22	14	63,64	22	4	18,18	26	7	26,92	131	49	37,4
5.	janowski	24	14	58,33	16	5	31,25	5	11	220	7	5	71,43	52	35	67,31
6.	krasnostawski	14	46	328,57	11	12	109,09	7	7	100	9	7	77,78	41	72	175,61
7.	kraśnicki	45	51	113,33	15	29	193,33	3	26	866,67	0	23	-	63	129	204,76
8.	lubartowski	51	60	117,65	24	49	204,17	34	3	8,82	15	0	0	124	112	90,32
9.	lubelski	57	101	177,19	47	62	131,91	3	11	366,67	0	0	0	107	174	162,62
10.	łęczyński	302	68	22,52	111	30	27,03	48	18	37,5	0	5	-	461	121	26,25
11.	łukowski	60	70	116,67	26	19	73,08	19	0	0	0	0	0	105	89	84,76
12.	opolski	69	47	68,12	23	23	100	0	9	-	0	21	-	92	100	108,7
13.	parczewski	47	40	85,11	25	13	52	6	0	0	25	10	40	103	63	61,17
14.	puławski	39	101	258,97	5	40	800	0	56	-	7	15	214,29	51	212	415,69
15.	radzyński	97	59	60,82	44	20	45,45	46	4	8,7	14	0	0	201	83	41,29
16.	rycki	53	21	39,62	15	11	73,33	4	0	0	0	0	0	72	32	44,44
17.	świdnicki	22	43	195,45	14	18	128,57	0	22	-	0	0	0	36	83	230,56
18.	tomaszowski	44	49	111,36	21	14	66,67	22	9	40,91	0	0	0	87	72	82,76
19.	włodawski	48	37	77,08	14	18	128,57	5	3	60	0	0	0	67	58	86,57
20.	zamojski	35	47	134,29	17	15	88,24	3	10	333,33	0	0	0	55	72	130,91
21.	m. Chełm	51	50	98,04	31	31	100	11	17	154,55	6	27	-	99	125	126,26
22.	m. Biała Podlaska	28	69	246,43	6	38	633,33	12	0	0	0	8	-	46	115	250
23	m. Lublin	87	329	378,16	64	130	203,13	10	40	400	0	12	-	161	511	317,39
24	m. Zamość	39	27	69,23	14	9	64,29	9	13	144,44	0	0	0	62	49	79,03
	RAZEM	1 477	1 570	106,30	673	686	101,93	303	327	107,92	185	194	104,86	2 638	2 777	105,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRISPZ-G za lata 2018–2023

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na dzień 31 grudnia 2023 r. wskazuje, że w 2023 r. w stosunku do 2022 r., nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych: spokrewnionych o 6,3%, niezawodowych o 1,9%, zawodowych o 7,9%, a w rodzinnych domach dziecka o 4,9%.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w woj. lubelskim

źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2022-2023

Struktura wiekowa dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest nadal grupa wiekowa 7 – 13 lat (928 dzieci) i tu odnotować należy wzrost w porównaniu do 2022 r. – 881 dzieci.

W zaprezentowanej obok infografice widoczne są szczegółowe dane dotyczące liczby dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w województwie lubelskim z podziałem na grupy wiekowe.

Zgodnie z danymi statystycznymi w 2023 r. z rodzinnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 88 dzieci, natomiast przysposobionych zostało 43 wychowanków. Liczba dzieci, które w 2023 r. powróciły do swoich rodzin naturalnych wzrosła w porównaniu do 2022 r. (81 dzieci).

W 2023 r. 166 pełnoletnich osób opuściło rodzinne formy pieczy zastępczej. Pełnoletni wychowankowie pieczy rodzinnej w 81,3% przypadków założyli własne gospodarstwa domowe (135 osób). Spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodziny zastępcze w 2023 r., do rodzin naturalnych powróciło 6 osób, natomiast nie było osób pełnoletnich, które opuściły rodzinne domy dziecka i powróciły do rodzin naturalnych. Na koniec 2023 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 8 małoletnich matek.

Zaobserwowano wzrost liczby nowo powstałych form rodzinnej pieczy zastępczej z 270 w 2022 r. do 288 w 2023 r. (wzrost o 1%). Wzrost ten jest efektem nowo powstałych rodzin niezawodowych (w 2022 r. – 99, w 2023 r. – 105).

Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w woj. lubelskim (z podziałem na grupy wiekowe)

2022

2023

33

45

poniżej 1 r.ż.

167

185

1 – 3 lata

301

315

4 – 6 lat

881

928

7 – 13 lat

718

732

14 – 17 lat

538

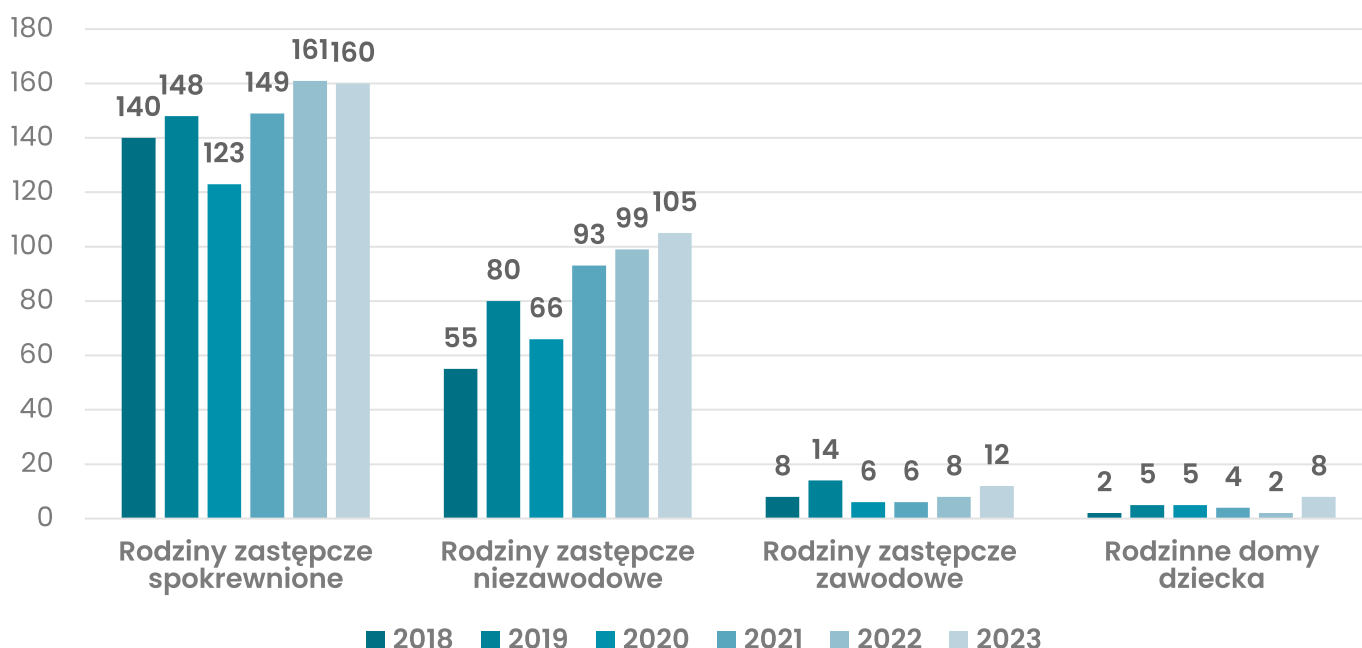
575

18 – 24 lat

źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania WRISPZ-P za rok 2022 i 2023 (II półrocze)

Wzrosła też liczba nowo powstałych rodzinnych domów dziecka (w 2022 r. – 2, w 2023 r. – 8) i nowo powstałych rodzin zastępczych zawodowych (w 2022 r. – 8, w 2023 r. – 12). Wzrost rodzin niezawodowych jest zjawiskiem bardzo pozytywnym, wskazuje bowiem na zwiększenie zainteresowania pieczą zastępczą jako formą opieki nad dzieckiem wymagającym wsparcia.

W latach 2018 – 2023 struktura nowopowstałych form rodzinnych prezentowała się następująco:

WYKRES 9. Liczba nowo powstałych form rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka w latach 2018 – 2023

Istotnym wskaźnikiem, mającym wpływ na podaż miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach typu rodzinnego, jest liczba takich form, które nie deklarują chęci przyjęcia nowych dzieci, a w których wychowankowie przebywają wyłącznie na podstawie art. 37 ust. 2 ustawy, czyli są to osoby pełnoletnie, uczące się w szkole, na uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, bądź też na kursach, a od 2023 r. również osoby legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

B. wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach kluczową rolę pełni koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniony przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2023 r. pod opieką 78 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej znalazło się 1 784 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

W 2023 r. rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka udzielono 10 493 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Jest to około 19-procentowy wzrost w stosunku do 2022 r. (8 838 porad).

TABELA 6. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023

LP.	POWIAT	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Dynamika rok 2022 = 100
1.	bialski	6	6	5	7	6	6	100
2.	biłgorajski	2	2	2	2	2	2	100
3.	chełmski	3	3	2	2	3	3	100
4.	hrubieszowski	2	2	1	1	2	1	50
5.	janowski	1	1	1	1	1	1	100
6.	krasnostawski	1	1	1	1	1	1	100
7.	kraśnicki	1	1	4	4	1	3	300
8.	lubartowski	5	4	3	4	4	4	100
9.	lubelski	3	3	6	6	4	8	200
10.	łęczyński	11	11	3	4	10	5	50
11.	łukowski	3	4	3	2	4	3	75
12.	opolski	2	2	3	2	3	3	100
13.	parczewski	3	3	2	2	3	2	66,67
14.	puławski	2	2	2	2	2	2	100
15.	radzyński	2	2	0	0	2	1	50
16.	rycki	0	0	2	2	0	2	-
17.	świdnicki	3	2	3	3	2	3	150
18.	tomaszowski	3	3	3	3	3	3	100
19.	włodawski	3	3	2	2	3	2	66,67
20.	zamojski	2	2	2	2	2	2	100
21.	m. Chełm	3	4	4	5	5	5	100
22.	m. Biała Podlaska	2	2	3	3	2	4	200
23.	m. Lublin	6	6	10	10	8	10	125
24.	m. Zamość	2	2	2	2	2	2	100
	RAZEM	71	71	69	72	75	78	104,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018–2023

C. świadczenia dla rodzin zastępczych

Wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa lub rodzinny dom dziecka. Na dzieci o specjalnych potrzebach opiekuńczo - wychowawczych przysługują dodatki do świadczeń. Dane o wydatkach na świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym w latach 2018 - 2023 zostały przedstawione w poniższych tabelach.

TABELA 7. Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2023

Rodzaj pieczy zastępczej	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2022 = 100
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Rodzina zastępcza spokrewniona	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	12 359	12 610	12 618	13 158	14 047	15 570	110,84
	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	265	295	312	318	348	403	115,80
Rodzina zastępcza niezawodowa	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	8 534	8 410	8 774	9 307	9 909	10 833	109,32
	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	131	136	130	145	156	221	141,67
Rodzina zastępcza zawodowa	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	3 335	3 822	3 960	4 026	4 213	4 472	106,15
	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	106	104	122	132	115	127	110,43
Rodzinny dom dziecka	Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1 537	1 851	1 955	2 517	2 681	3 310	123,46
	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	48	65	69	81	88	112	127,27
RAZEM	X	26 315	27 293	27 940	29 684	31 557	35 048	111,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018-2023

TABELA 8. Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023

Rodzaj pieczy zastępczej	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2022 = 100
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Rodzina zastępcza spokrewniona	Świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	89	97	77	104	101	158	156,44
	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	4,9	6	7	11	16	28	175,00
	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	16,5	24	15	22	27	43	159,26
	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	X	X	X	X	X	X	X
	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	X	X	X	X	X	X	X
Rodzina zastępcza niezawodowa	Świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	74	86	107	99	90	104	115,56
	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	5	9	1,8	12	11	49	445,45
	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	19	16	22,5	15	21,4	33	154,21

Rodzaj pieczy zastępczej	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2022 = 100
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Rodzina zastępcza niezawodowa	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	18	43	48	13	19	9	47,37
	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	X	X	X	X	X	X	X
Rodzina zastępcza zawodowa	Świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	67	75	62	69	55	51	92,73
	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0,3	25	7	12	18	23	127,78
	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	12	19	9	11	23	40	173,91
	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	222	245	314	377	435	519	119,31
	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	22	30	37	63	40	69	172,50
	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	X	X	X	X	X	X	X

Rodzaj pieczy zastępczej	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2022 = 100
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Rodzinny dom dziecka	Świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	6,5	24	29	31	19,5	27	138,46
	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	2	0	4	5,5	6,5	6	92,31
	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	18	13	13,5	23	25	33	132,00
	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	191	222	272	513	423	545	128,84
	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	X	X	X	X	X	X	X
	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	21	68	54	77	54	57	105,56
	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	2,2	3	12	26	14	7	50,00
RAZEM	X	790,4	1005	1091,8	1483,5	1398,4	1801	128,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018-2023

TABELA 9. Wydatki na wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka i wydatki na ten cel w latach 2018 – 2023

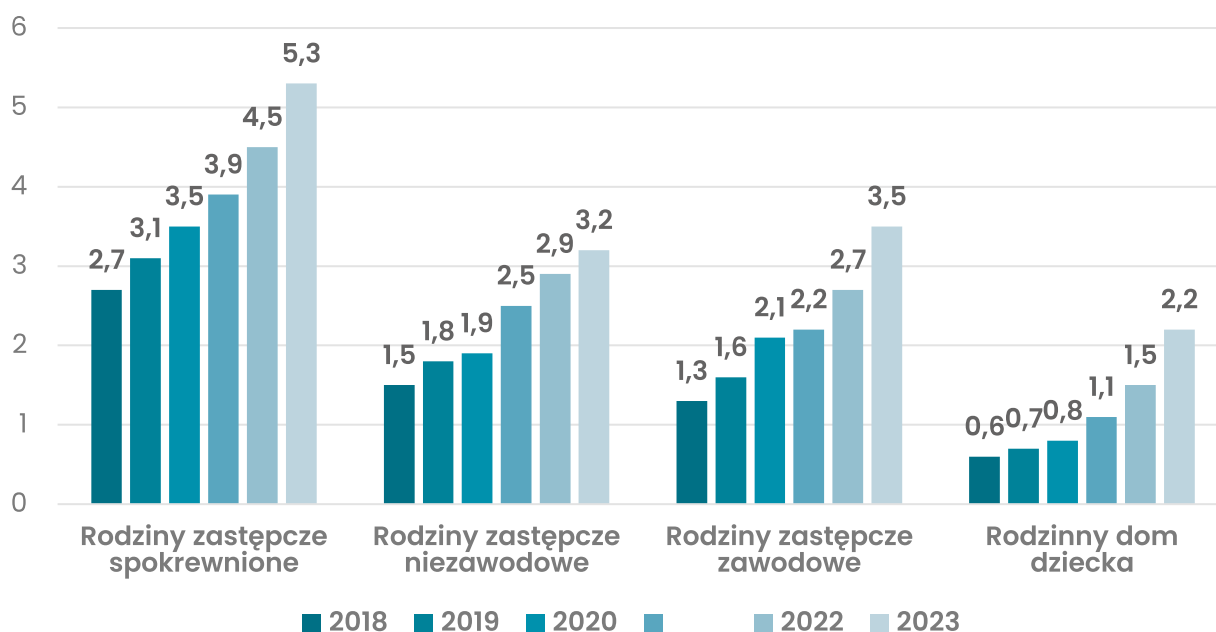
LP.	Rodzaj wynagrodzenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2022 = 100
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	
1.	Wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej, z tego:	2951	3309	3874	3870	3913	5536	141,48
1.1.	za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej, w tym:	2119	2487	3003	3075	3135	4705	150,08
1.1.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	4	6	5	2,4	4,5	10,4	231,11
1.2.	za okres pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego, w tym:	831	823	871	795	778	831	106,81
1.2.1.	dodatek dla rodziny, w której przebywa przez okres dłuższy niż 10 dni w miesiącu kalendaryzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	69	58	88	63	66	73	110,61
2.	Wynagrodzenia dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka, w tym:	693	844	1027	1225	1365	1747	127,99
2.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	1,5	1	1	0	0,2	77	38500,00
3.	Wynagrodzenia dla zleceńbiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka, z tytułu:	437	592	834	1018	1106	1293	116,91
3.1.	umowy o pracę	6	23	18	29	20	30	150,00
3.2.	umowy o świadczenie usług	431	569	809	1008	1086	1263	116,30
4.	Wynagrodzenia dla zleceńbiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, z tytułu:	357	338	571	594	851	1079	126,79
4.1.	umowy o pracę	5	5	40	0	0	0	0
4.2.	umowy o świadczenie usług	352	333	534	616	848	1079	127,24
RAZEM	X	4438	5083	6306	6707	7235	9655	133,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań WRiSPZ-G za lata 2018-2023

Osoby prowadzące zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie, które obejmuje również czas pozostawania w gotowości do świadczenia pracy. Zgodnie z ustawą osoby te mają prawo do wypoczynku od sprawowania opieki w wymiarze 30 dni kalendarzowych rocznie. Zaobserwować można ok. 50-procentowy wzrost wydatków na wynagrodzenia w rodzinach zastępczych zawodowych i 27-procentowy wzrost w rodzinnych domach dziecka. Największy wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń obserwuje się w wynagrodzeniach osób, które pełnią funkcję zawodowej rodziny zastępczej (nawet o 50%).

Biorąc pod uwagę wydatki jednostek samorządu terytorialnego poziomu powiatowego na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, łącznie z wynagrodzeniami, średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2023 r. 1 395 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 13% (w 2022 r. – 1 235 zł), przy czym w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 1 883 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8,5% (w 2022 r. – 1 736 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wraz z wejściem w życie ustawy, z dniem 1 stycznia 2012 r., gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci mieszkańców danej gminy według zasady: 10% kosztów w pierwszym roku pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej i 50% w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

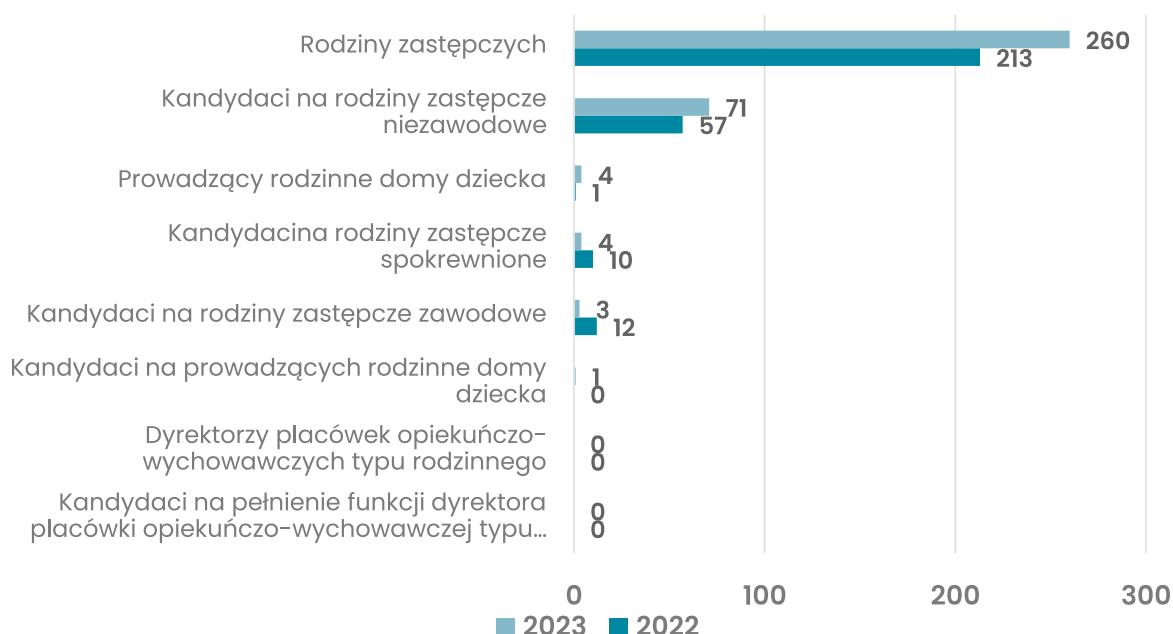
WYKRES 10. Wydatki gmin na współfinansowanie rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023 (w mln zł)

W 2023 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wyniosły 14,4 mln. zł i były o 2,8 mln. zł, tj. o 24% wyższe niż w 2022 r., które wynosiły 11,6 mln. zł. Wkład poniesiony przez gminy stanowił 32,6% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia dla osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2023 r. (w 2022 r. – 30,3%).

D. szkolenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka

Szkolenia rodzin zastępczych stanowią jeden z istotnych elementów systemu rodzinnej pieczy zastępczej¹⁰. Bez dobrego przygotowania merytorycznego i praktycznego niejednokrotnie rodziny zastępcze nie byłyby w stanie podołać trudom rodzicielstwa zastępczego. Jest ono przeprowadzane na podstawie programów szkoleniowych dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, zatwierdzonych decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

W 2023 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał 23 decyzje zatwierdzających w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej. W roku sprawozdawczym 2023 przeszkolono 78 osób (w 2022 r. – 79), tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

WYKRES 11. Liczba osób przeszkolonych w zakresie pieczy zastępczej w latach 2022 – 2023

¹⁰ Wykaz decyzji Ministra Rodziny i Polityki Społecznej zatwierdzających na okres 5 lat programy szkolenia dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej za rok 2023

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

A. struktura

Zgodnie z przepisami ustawy instytucjonalne formy pieczy zastępczej zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem ich działania jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych.

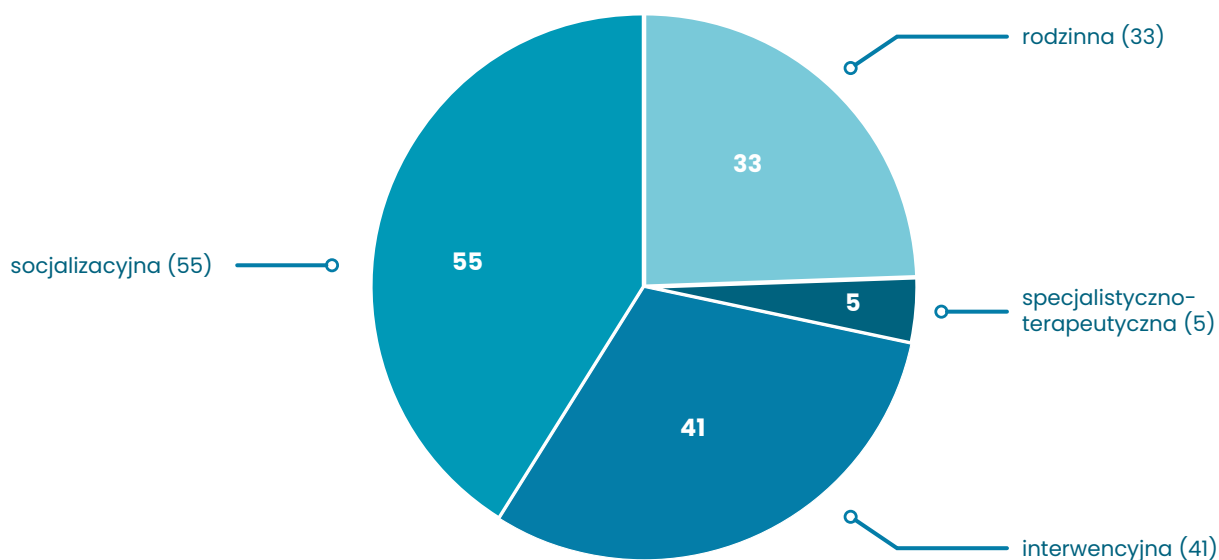
Obecnie obowiązujące regulacje pozwalają na umieszczanie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, co do zasady wyłącznie dzieci powyżej 10. roku życia. Umieszczenie w nich dziecka poniżej 10. roku życia jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Zmiany w tym zakresie były wprowadzane sukcesywnie w kolejnych latach tak, aby z dniem 1 stycznia 2020 r. wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie był niższy niż 10 lat.

Ustawa wprowadziła także okres przejściowy dochodzenia do standardu liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, funkcjonujących przed dniem 1 stycznia 2012 r. Placówki te od dnia 2 stycznia 2021 r. powinny były uzyskać standard 14-osobowy.

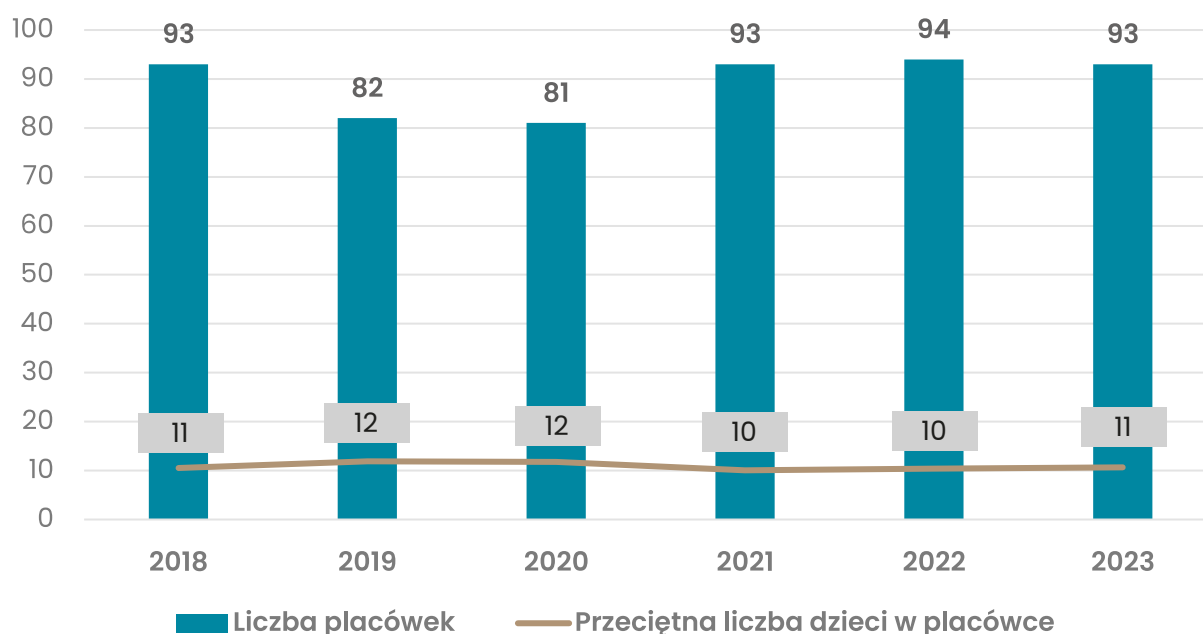
Przez wskazanie w ustawie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek i podwyższania ich granicy wieku samorządy terytorialne mogły się do wprowadzanych zmian odpowiednio przygotować, zarówno organizacyjnie, jak i finansowo.

Pod koniec 2023 r. na terenie województwa lubelskiego działały 93 placówki opiekuńczo-wychowawcze, co oznacza zmniejszenie ich liczby w stosunku do 2022 r. o jedną placówkę¹¹.

WYKRES 12. Podział placówek ze względu na realizowane zadania w 2023 r.

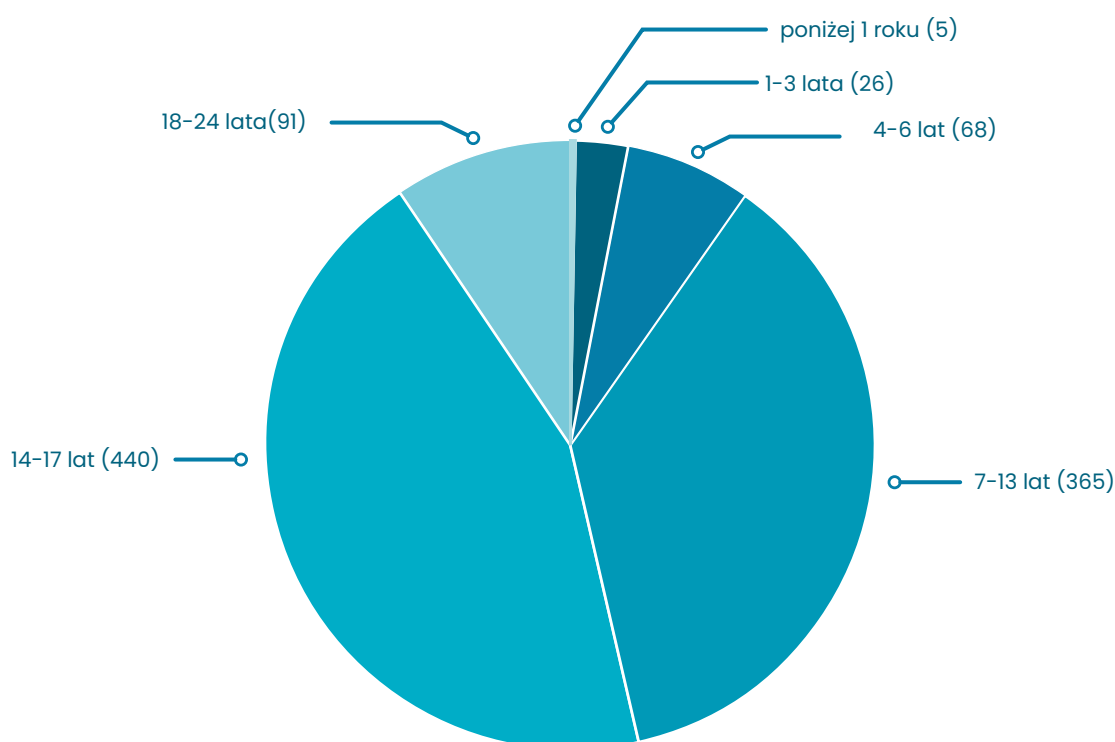
Kolejne wykresy obrazują liczbę placówek oraz przeciętną liczbę wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, która na koniec 2023 r. pozostała na poziomie 11 wychowanków.

WYKRES 13. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018 - 2023

¹¹ Sprawozdanie WRiSPZ-G za rok 2023 (II półrocze)

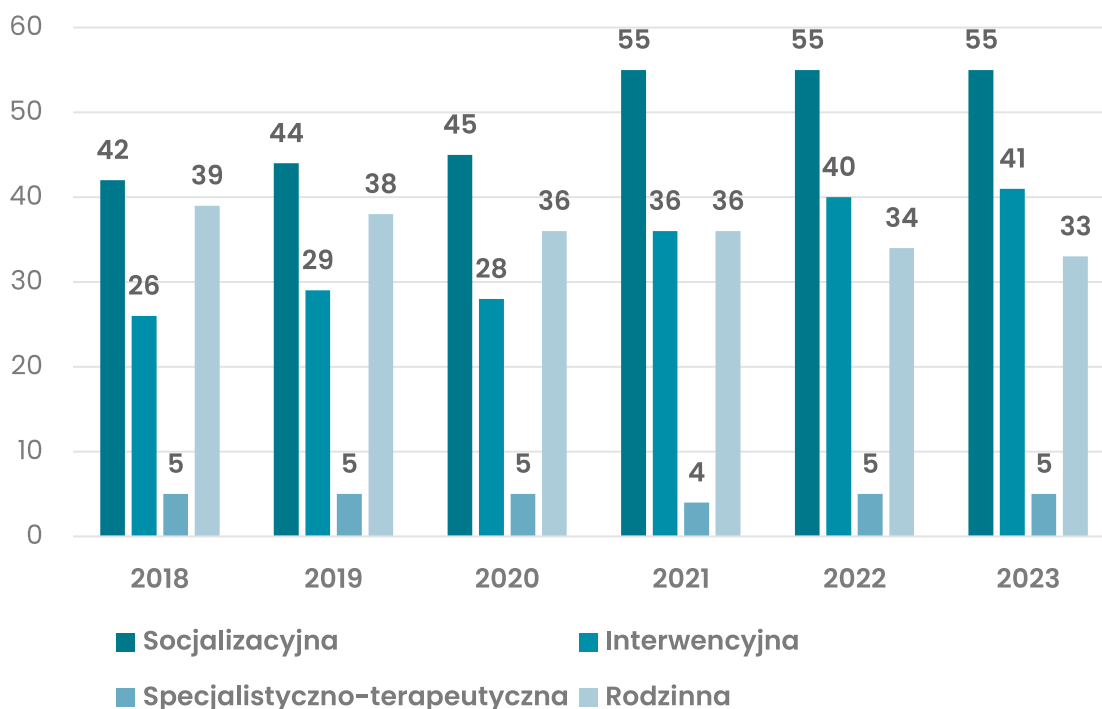
Na dzień 1 stycznia 2024 r. – według sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego – w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało nadal 49 dzieci poniżej 7. roku życia, w tym z powodu: pobytu wraz z małoletnią matką – 3 dzieci, stanu zdrowia – 2 dzieci, pobytu ze starszym rodzeństwem – 24 dzieci, z innego powodu – 46 oraz z powodu braku wolnych miejsc w pieczy rodzinnej – 12 dzieci. Wymienione powody w większości są zgodne z przepisami obecnie obowiązującej ustawy, która przewiduje takie wyjątki w sytuacjach szczególnych (art. 95 ust. 2 omawianej ustawy). Ponadto w placówkach na dzień 1 stycznia 2024 r. przebywało 69 dzieci w wieku od 7 do 10 lat. Poniższy wykres przedstawia szczegółowo wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

WYKRES 14. Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2023 roku

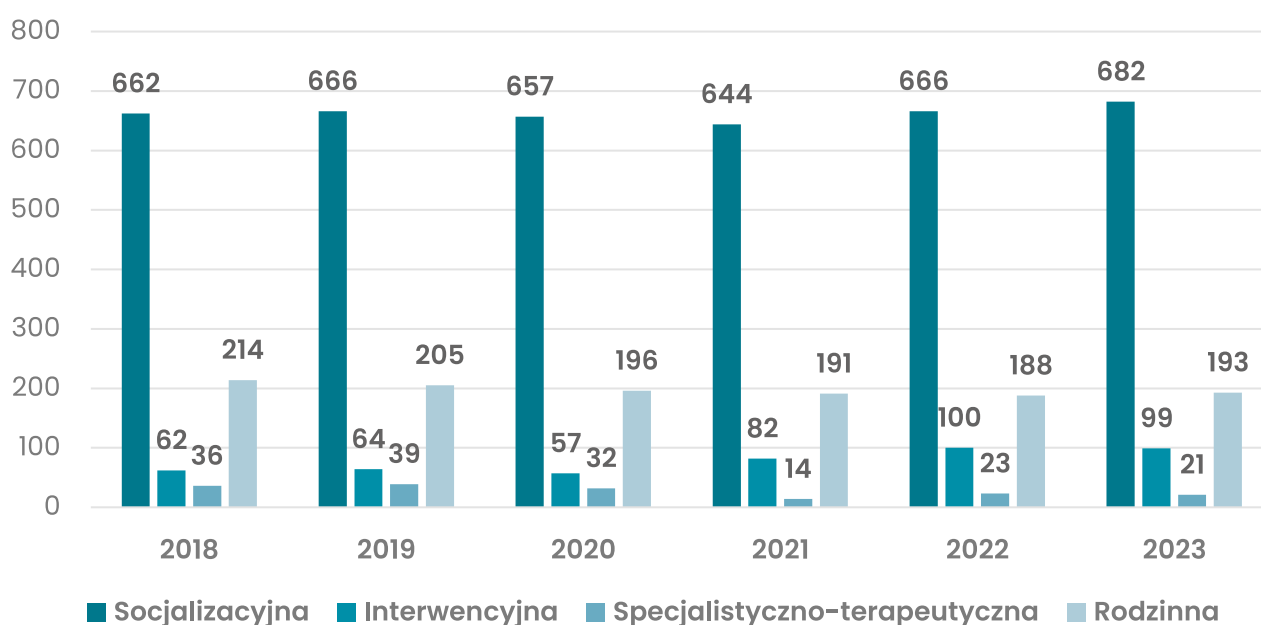
Na 93 placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na koniec 2023 r. – 37 placówek działało na zlecenie samorządu powiatowego jako placówki niepubliczne.

Poniższe wykresy przedstawiają podział placówek opiekuńczo-wychowawczych na poszczególne typy (socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno-terapeutyczne, rodzinne) w latach 2018 – 2023 oraz porównanie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych różnych typów w latach 2018 – 2023.

WYKRES 15. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018 - 2023

Na dzień 31 grudnia 2023 r. w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało łącznie 995 dzieci. W porównaniu z 2022 r. było to o 22 dzieci więcej.

WYKRES 16. Liczba dzieci w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2023

W 2023 r. z instytucjonalnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 77 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, natomiast przysposobionych zostało 26 dzieci przebywających w tych placówkach.

W 2023 r. grupa pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w wieku 18–24 lata liczyła 91 osób. W 2022 r. liczba ta wyniosła 95 osób.

W 2023 r. 119 pełnoletnich osób opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, z czego 39 osób (tj. 33%) powróciło do swoich rodzin naturalnych, natomiast 63 osoby (tj. 53%) założyły własne gospodarstwa domowe.

Miejsce w pieczy zastępczej znalazły również małoletnie matki z dziećmi. Według danych na 31 grudnia 2023 r. w placówkach znajdowały się 3 małoletnie matki.

B. wydatki

Biorąc pod uwagę wydatki powiatów, ponoszone na utrzymanie (wydatki bieżące) placówek opiekuńczo-wychowawczych, wynoszące łącznie ponad 63,5 mln zł w 2023 r., należy stwierdzić, że średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w województwie lubelskim wynosił w 2023 r. 5 350 zł, a zatem był wyższy o 22,6% niż w 2022 r. (4 363 zł). Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka nie zawiera kosztów związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Wydatki związane z prowadzeniem regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych wyniosły 63,5 mln zł w 2023 r.

W 2012 r. gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci, które po raz pierwszy trafiły do pieczy zastępczej. W okresie sprawozdawczym 2023 r. gminy ponosiły, w zależności od długości pobytu dzieci, 10%, 30% lub 50% wydatków na ich pobyt w pieczy zastępczej. Wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły w 2023 r. 22,5 mln zł, co stanowi 35,4% ogółu wydatków z budżetów powiatów na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2022 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 17 mln zł, co stanowiło 30% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej.

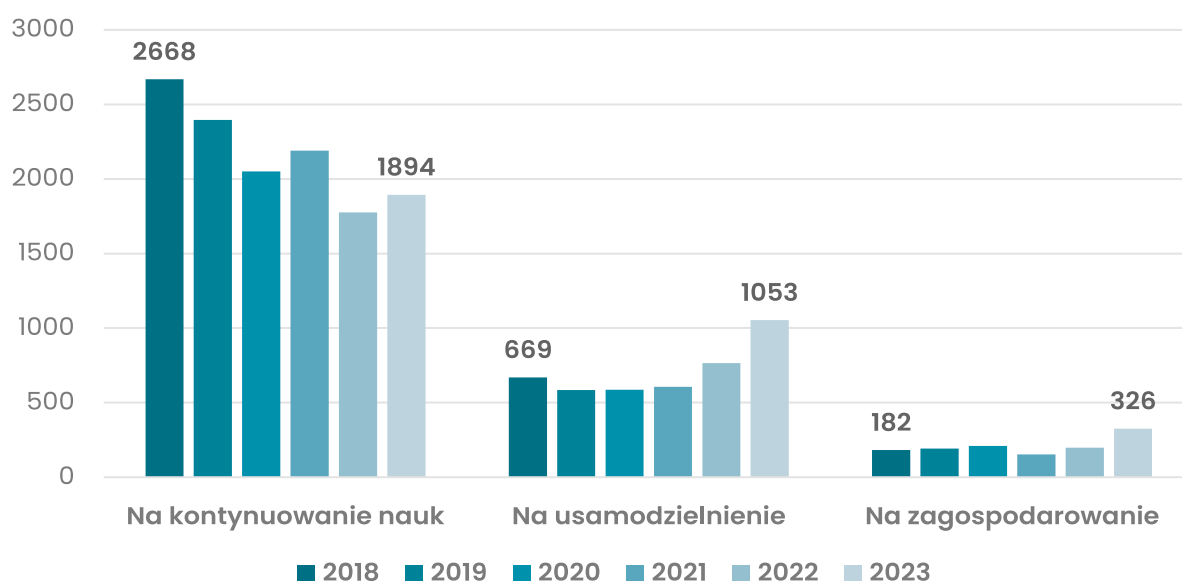
IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

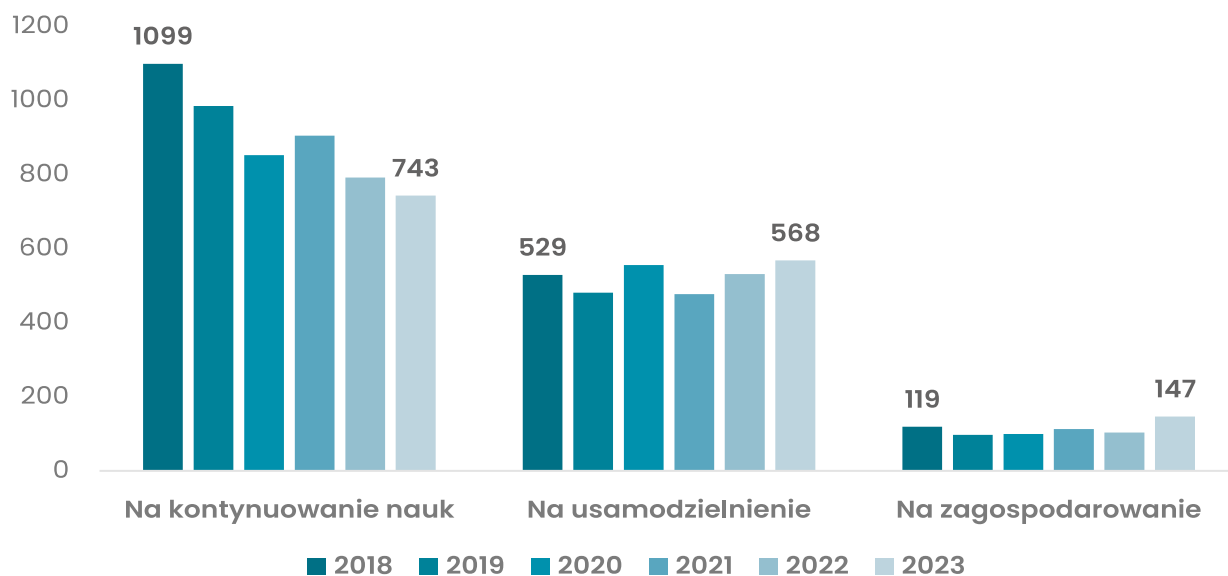
W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla ww. kategorii osób:

- a. pomoc na:
  - kontynuowanie nauki
  - usamodzielnienie
  - zagospodarowanie
- b. pomoc w uzyskaniu:
  - odpowiednich warunków mieszkaniowych
  - zatrudnienia
- c. pomoc prawna i psychologiczna

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie, w tym również w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

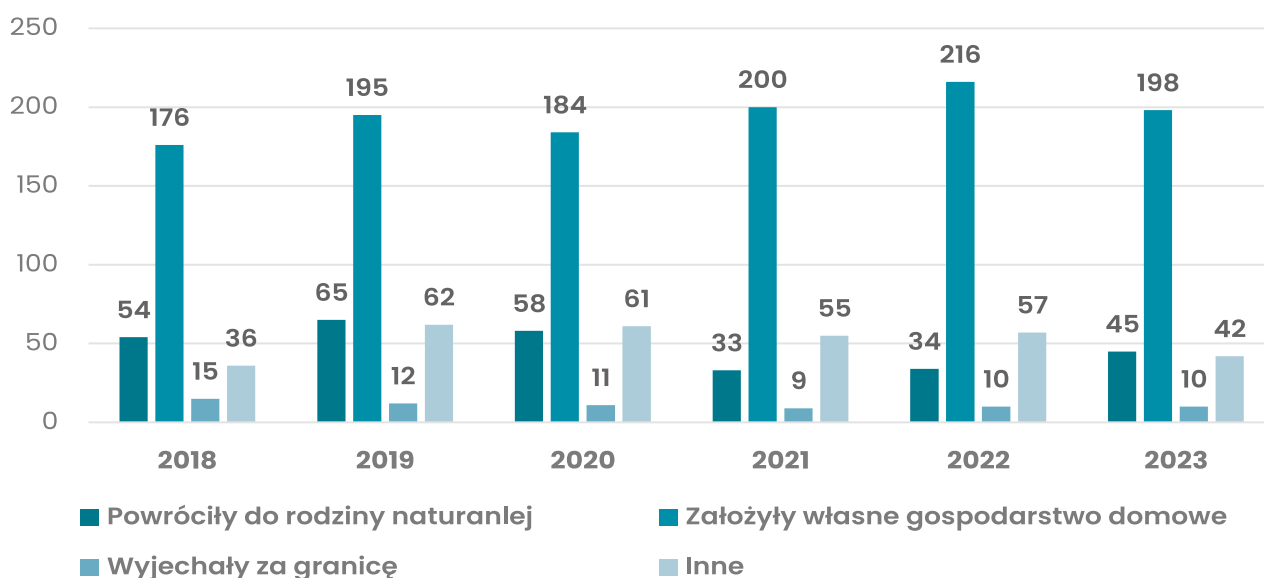
WYKRES 17. Wydatki na pomoc dla osób usamodzielnianych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2023 (w tys. zł)

WYKRES 18. Wydatki na pomoc dla osób usamodzielnianych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023 (w tys. zł)

Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2023 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 18 568 zł rocznie, na usamodzielnienie – 10 323 zł, natomiast na zagospodarowanie – 3 196 zł.

Zamieszczony poniżej wykres podsumowuje w statystycznej formie efekty procesu usamodzielnienia, zbierając dane pokazane osobno w poszczególnych częściach Informacji. Wydaje się, że z punktu widzenia trwałego efektu społecznego świadectwem jakości pieczy zastępczej jest przygotowanie wychowanka do dorosłego życia. Jednym z takich elementów, oprócz budowania systemu wartości, jest umiejętność wejścia w role społeczne w życiu dorosłym i uzyskanie samodzielności¹².

WYKRES 19. Liczba wychowanków w wieku powyżej 18 lat opuszczających pieczę zastępczą

V. Adopcja

1. Ośrodki adopcyjne i przysposobienie

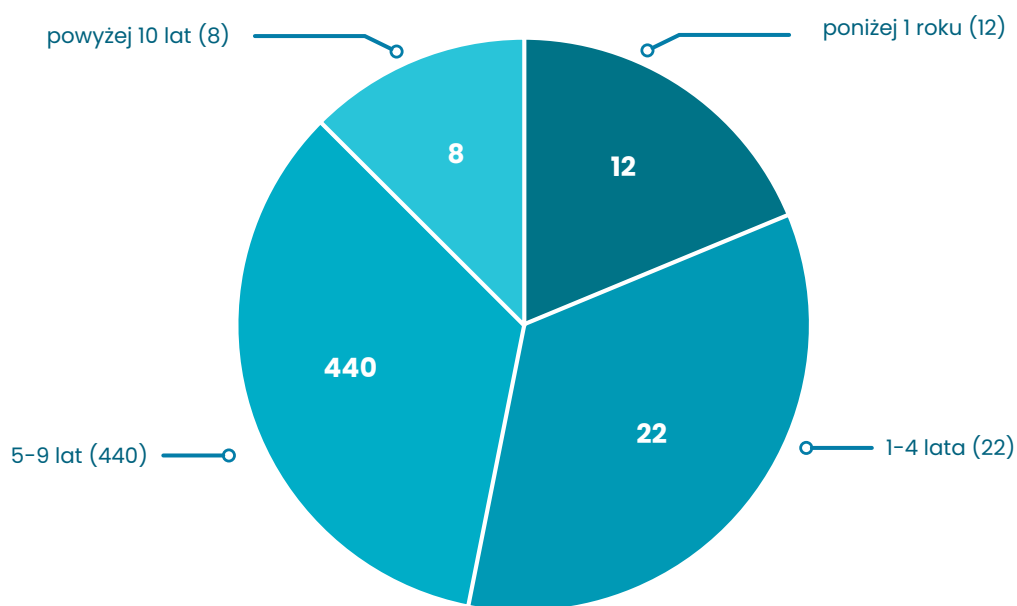
Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r., poz. 177, z późn. zm.), do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd województwa należy organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych. Ośrodek Adopcyjny jako jednostka organizacyjna wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, posiada wyłączną kompetencję do prowadzenia procedur przysposobienia oraz przygotowania osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka. W realizacji swoich zadań kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw.

Rodzice, podmioty lecznicze, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, sądy, rodziny zastępcze mają obowiązek zgłaszania dzieci, których sytuacja prawna umożliwia przysposobienie. Ośrodek Adopcyjny pozyskuje informacje o dzieciach dotyczące ich sytuacji prawnej, rodzinnej, stanu zdrowia, opinii dot. adopcji. W 2023 roku do Ośrodka Adopcyjnego zgłoszono 314 dzieci. W porównaniu z 2022 rokiem nastąpił wzrost liczby zgłoszonych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie o 80 dzieci.

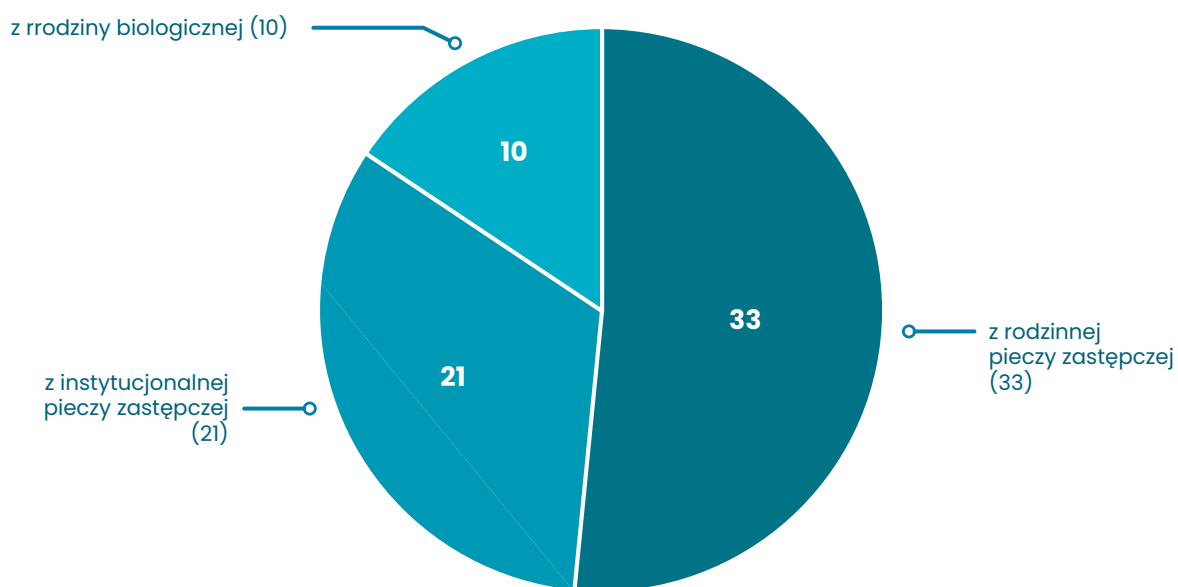
W przypadku zasadności przysposobienia, Ośrodek Adopcyjny dokonuje kwalifikacji dziecka do adopcji, która obejmuje: diagnozę psychologiczną dziecka; określenie specyfiki potrzeb dziecka w kontekście prawidłowego doboru rodziny adopcyjnej; ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie; ustalenie sytuacji prawnej rodzeństwa dziecka; analizę aktualnych więzi dziecka z bliskimi mu osobami; analizę całościowej sytuacji dziecka w celu zbadania, czy przysposobienie leży w jego najlepszym interesie oraz uwzględnienie zdania wyrażonego przez dziecko, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają.

Kwalifikacja dzieci do przysposobienia odbywa się w oparciu o zgromadzoną przez Ośrodek dokumentację, a także przeprowadzone badania psychologiczne i pedagogiczne. Dla dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia sporządza się Kartę dziecka i dokument kwalifikacyjny zawierający niezbędne dla rodzin informacje o dziecku.

Kwalifikacji dziecka dokonuje się na podstawie zgromadzonej przez Ośrodek dokumentacji, w tym m.in. opinii, o których mowa w art. 139a ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2023 roku Ośrodek Adopcyjny zakwalifikował do przysposobienia 68 dzieci¹³.

WYKRES 20. Liczba dzieci przysposobionych w 2023 r. (według wieku)

WYKRES 21. Liczba dzieci przysposobionych w 2023 r. (według instytucji)

¹³ Sprawozdanie z działalności ośrodka adopcyjnego z siedzibą w Lublinie wraz z przedstawicielstwami w Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu za 2023 rok

2. Kandydaci adopcyjni

Kandydaci do przysposobienia dziecka zgłaszają się do Ośrodka Adopcyjnego, w którym na pierwszym spotkaniu otrzymują informacje wstępne dotyczące procedury postępowania adopcyjnego, wymagań formalno-prawnych i sposobu pracy Ośrodka. Ośrodek prowadzi również sprawy przysposobień wewnątrzrodzinnych, zmiany statusu rodziny z zastępczej na adopcyjną oraz proceduje sprawy rodzin zakwalifikowanych przez inne ośrodki adopcyjne, a skierowane do kontaktu z dzieckiem zakwalifikowanym przez Ośrodek Adopcyjny w województwie lubelskim. W 2023 roku Ośrodek udzielił 247 informacji wstępnych 192 rodzinom.

Praca z kandydatami do przysposobienia dziecka obejmuje: udzielenie informacji wstępnych, diagnozę pedagogiczną i psychologiczną, wywiad adopcyjny, szkolenie oraz analizę dokumentacji rodzin. Po tym procesie Ośrodek Adopcyjny wydaje opinię kwalifikacyjną o kandydatach do przysposobienia dziecka. Na zlecenie sądu rodzinnego Ośrodek Adopcyjny sporządza również opinie kwalifikacyjne w sprawach dotyczących przysposobienia wewnątrzrodzinnego lub zmiany statusu rodziny zastępczej na adopcyjną. Wydano 76 opinii kwalifikacyjnych o kandydatach do przysposobienia dziecka.

Przed skierowaniem kandydata do przysposobienia dziecka na szkolenie Ośrodek Adopcyjny dokonuje jego wstępnej oceny, z uwzględnieniem: kwalifikacji osobistych kandydata, motywacji do podjęcia się wychowywania dziecka, a także wywiadu adopcyjnego. Szkolenia dla kandydatów odbywają się w grupach, metodą warsztatową według autorskiego programu pracowników Ośrodka „Fundament Więzi”, zatwierdzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny decyzją Nr 9/2022/RA z dnia 21 czerwca 2022 r. Wydano 70 świadectw ukończenia szkolenia dla kandydatów na rodziców adopcyjnych.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawcze mają obowiązek dokonywania okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, w celu ustalenia całokształtu oddziaływań w kierunku pomocy dziecku i jego rodzinie, w tym zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej, zasadności wszczęcia procedur przysposobienia oraz monitorowania procedur adopcyjnych.

Pracownicy Ośrodka uczestniczyli w posiedzeniach 1 000 zespołów, na których omawiane były sprawy 1 357 dzieci¹⁴.

3. Wsparcie i współpraca

Wsparcie udzielane jest kandydatom podczas diagnozy psychologicznej i pedagogicznej, wywiadów adopcyjnych, w procesie nawiązywania relacji z przysposabianym dzieckiem i prowadzenia nadzoru nad przebiegiem okresu styczności pomiędzy rodziną a dzieckiem. Udzielono 2 305 porad. Ponadto, prowadzone były w Ośrodku Adopcyjnym z siedzibą w Lublinie cyklicznie grupy wsparcia szkoleniowo-warsztatowe dla kandydatów zakwalifikowanych, oczekujących na dziecko.

Ośrodek Adopcyjny udziela wsparcia pedagogiczno-psychologicznego rodzinom, których dzieci zostały zakwalifikowane do przysposobienia; rodzinom biologicznym, których dzieci zostały przysposobione; matkom deklarującym zamiar pozostawienia dziecka w szpitalu po urodzeniu, rodzinom naturalnym. Pracownicy Ośrodka udzielają pomocy pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych deklarującym zamiar zrzeczenia się praw do dziecka. Podczas wizyt w szpitalu informują o procedurach, udzielają wsparcia, towarzyszą w trakcie podejmowania decyzji, ukierunkowują w załatwianiu spraw urzędowych. Udzielono 208 porad rodzinom biologicznym. Wsparcie dla rodzin po adopcji obejmuje pomoc psychologiczną i pedagogiczną udzielaną na wniosek rodziny oraz pomoc osobom dorosłym adoptowanym w poszukiwaniu ich rodzin biologicznych i rodzeństwa. Udzielono 572 porad. Ponadto, wsparcie dla rodzin adopcyjnych prowadzone było w formie grupy wsparcia. Tematem spotkań jest np.: jawność adopcji, zasady dobrej komunikacji.

Ośrodek Adopcyjny współpracuje z sądem opiekuńczym na bieżąco poprzez zapytania, telefony i ustalenia dotyczące procedur adopcyjnych. Ośrodek zgłasza do sądu pisemny wniosek o zabezpieczenie, w przypadku pozostawienia dziecka przez matkę w szpitalu, udziela pomocy w przygotowaniu wniosków o przysposobienie i zgromadzeniu niezbędnych dokumentów, a także opiniuje wniosek o przysposobienie dziecka składany przez wnioskodawców. Na wniosek sądu Ośrodek wydaje opinie kwalifikacyjne w sprawach o przysposobienie dziecka współmałżonka lub zmianę statusu rodziny z zastępczej na adopcyjną oraz sporządza opinię o przebiegu procesu nawiązywania więzi między przysposabiającymi a przysposabianym. Ośrodek przesyła zapytania do sądu w sprawach ustalenia sytuacji prawnej dziecka i ustanowienia opieki prawnej. Do sądu skierowano łącznie 766 zapytań, ustaleń i wniosków.

Ośrodek Adopcyjny posiada uprawnienia do szkolenia wg programu PRIDE, zatwierdzonego decyzją Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Szkolenie obejmuje 55 godzin warsztatowych, w tym konsultacje indywidualne także w domu kandydatów, analizę mocnych stron i potrzeb rodziny w oparciu o wypełniane przez

kandydatów księgi życia. Każda rodzina, po ukończeniu szkolenia, otrzymuje od trenerów rekomendacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2023 roku wydano 26 świadectw ukończenia szkolenia.

Ośrodek Adopcyjny prowadzi WBD. Do WBD zgłaszane są dzieci, dla których Ośrodek Adopcyjny kwalifikujący dziecko do przysposobienia nie znalazł rodziny adopcyjnej. Informacje o takich dzieciach rozsyłane są do Przedstawicielstw Ośrodka Adopcyjnego na terenie województwa lubelskiego oraz do ośrodków adopcyjnych prowadzących wojewódzkie banki danych w Polsce.

Ośrodek Adopcyjny prowadził poszukiwania kandydatów na rodzinę przysposabiającą dla dzieci zakwalifikowanych przez inny ośrodek adopcyjny w kraju. WBD w Lublinie przekazał 3 321 spraw do Przedstawicielstw Ośrodka Adopcyjnego w Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu. W 2023 r. do WBD w Lublinie zostało zgłoszonych 30 dzieci, które otrzymały kwalifikację Ośrodka w Lublinie oraz 3 Przedstawicielstw w Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu. Natomiast do Centralnego Banku Danych została przekazana dokumentacja kwalifikacyjna 19 dzieci. Dwoje dzieci otrzymało kwalifikację do przysposobienia międzynarodowego.

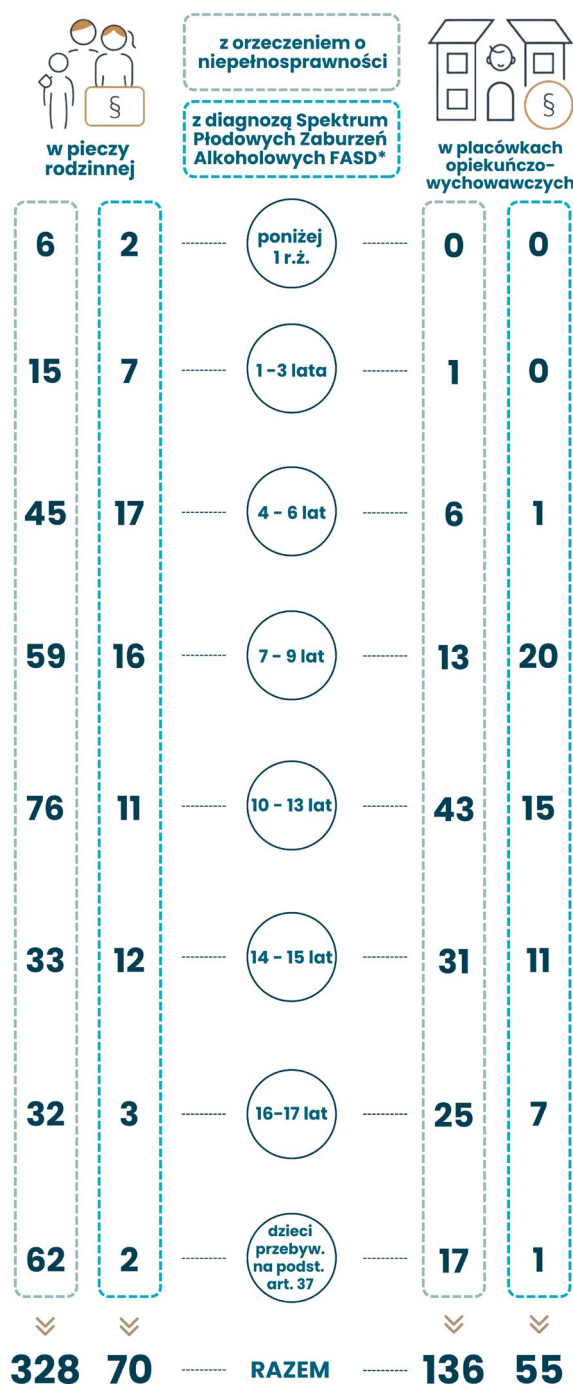
Przy realizacji zadań Ośrodek Adopcyjny współpracował z sądami, organizatorami i koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, urzędami stanu cywilnego, ośrodkami pomocy społecznej, instytucjami oświatowymi i podmiotami leczniczymi, z Lubelskim Urzędem Wojewódzkim w Lublinie, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

VI. Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji

Z danych uzyskanych ze sprawozdania jednorazowego pn.: „Niepełnosprawność wśród dzieci w pieczy zastępczej, przysposobionych, rodzin zastępczych, kandydatów na rodziny zastępcze, przysposabiających i kandydatów na rodzinę przysposabiającą” na dzień 31.12.2023 r. wynika, iż 589 dzieci przebywających w pieczy zastępczej posiadało orzeczenie o niepełnosprawności oraz diagnozę Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych FASD, z czego 398 z nich przebywało w pieczy rodzinnej, zaś 191 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W 2023 roku zgłoszono do RPDI i FAS 93 dzieci. 78 osób zakończyło spotkania ze specjalistami, ma ustalony kod diagnostyczny, z tego diagnoza w kierunku FAS/FASD to 37 osób. 15 jest w trakcie procesu diagnostycznego. 1 zgłoszenie zostało wstrzymane ze względu na trudną sytuację zdrowotną opiekuna – rezygnacja z diagnozy. 3 dzieci ma nieuregulowaną sytuację prawną, (wstrzymano proces diagnostyczny). 7 dzieci z Ukrainy zostało zgłoszonych do diagnozy, w tym 4 diagnoza FAS, 3 diagnoza FASD

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej na dzień 31.12.2023 r. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności oraz diagnozę dzieci ze Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych FASD*

*FASD rozumiane jako:

- Płodowy Zespół Alkoholowy – Fetal Alcohol Syndrome (FAS w ICD-10 kod Q86,0)
- niepełny FAS (partial FAS)
- Neurorozwojowe Zaburzenia Zależne od Alkoholizmu (ARDN)

źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania jednorazowego Niepełnosprawność wśród dzieci w pieczy zastępczej, przysposobionych rodzin zastępczych, kandydatów na rodziny zastępcze, przysposabiających i kandydatów na rodzinę przysposabiającą na dzień 31.12.2023r.

1 pełnoletnia osoba zgłosiła się do diagnozy. 14 dzieci uczęszcza na terapię SI w ramach wsparcia po diagnozie FAS/FASD. 5 dzieci uczęszcza na terapię logopedyczną w ramach wsparcia po diagnozie FAS/FASD. 8 dzieci i 8 rodziców/opiekunów objęto terapią metodą S. Masgutowej. 33 dzieci uczęszcza na kynoterapię w ramach wsparcia po diagnozie FAS/FASD objęto kynoterapią¹⁵.

Liczba dzieci zgłoszonych do Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS / FASD

Chłopcy

51

Dziewczynki

42

źródło: Opracowanie własne na podstawie
Sprawozdania rocznego z działalności w
okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.
Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii
FAS/FASD w Lublinie

Liczba dzieci zgłoszonych do Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS / FASD (według podmiotu zgłaszającego)

Rodziny zastępcze

48

Rodziny adopcyjne

16

Rodziny biologiczne

13

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

16

źródło: Opracowanie własne na podstawie
Sprawozdania rocznego z działalności w okresie od
1.01.2023 r. do 31.12.2023 r. Regionalnego Punktu
Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie

15 Sprawozdanie roczne z działalności w okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie

TABELA 10. Liczba dzieci zgłoszonych do Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD (według powiatów)

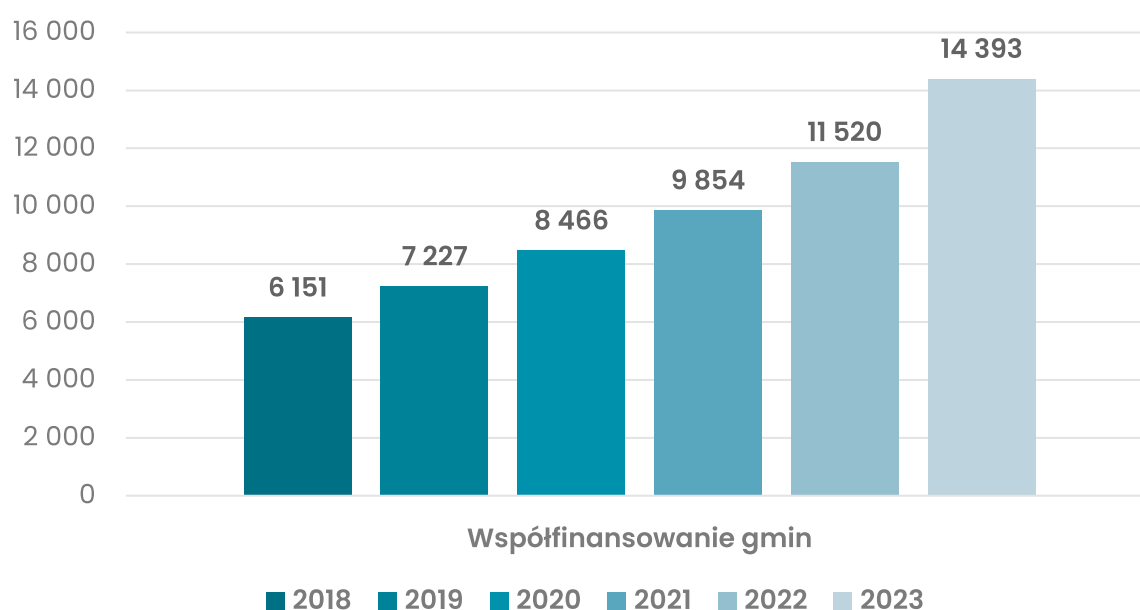
LP.	POWIAT	LICZBA DZIECI
1.	bialski	4
2.	biłgorajski	6
3.	chełmski	1
4.	hrubieszowski	1
5.	janowski	0
6.	krasnostawski	4
7.	kraśnicki	7
8.	lubartowski	1
9.	lubelski	8
10.	łęczyński	4
11.	łukowski	5
12.	opolski	3
13.	parczewski	1
14.	puławski	9
15.	radzyński	1
16.	rycki	1
17.	świdnicki	3
18.	tomaszowski	1
19.	włodawski	0
20.	zamojski	3
21.	m. Chełm	1
22.	m. Biała Podlaska	0
23.	m. Lublin	29
24.	m. Zamość	0
	RAZEM	93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rocznego z działalności w okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie

VII. Wydatki na realizację ustawy w 2023 r.

Z danych uzyskanych ze sprawozdań budżetowych składanych przez jednostki samorządu terytorialnego wynika, że wydatki na realizację ustawy w województwie lubelskim w 2023 r. wyniosły ogółem około 152 mln zł i były o 28 mln zł, tj. o 23% wyższe niż w 2022 r¹⁶.

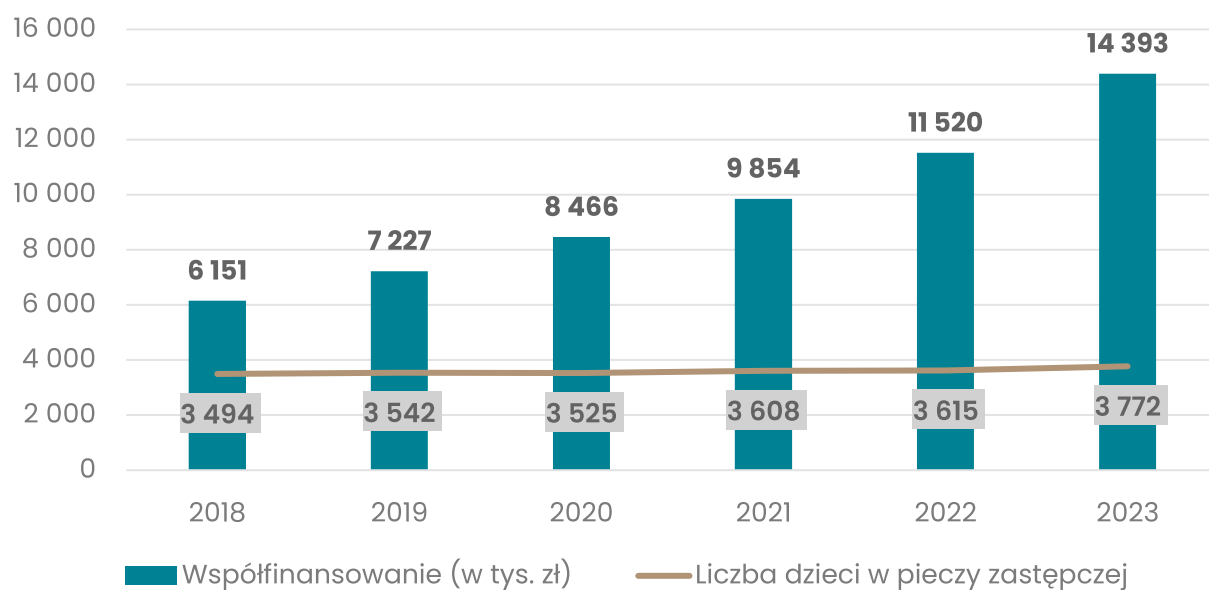
Należy zwrócić uwagę nie tylko na rosnące wydatki samorządów na realizację zadań wynikających z ustawy, ale i na istotne zmiany w udziale poszczególnych rodzajów samorządu terytorialnego w tych wydatkach. W 2023 r. nastąpił dalszy wzrost wydatków samorządu gminnego wynikający z konieczności ponoszenia wyższych niż w 2022 r. kosztów współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej (10% kosztów w pierwszym roku pobytu dzieci w pieczy zastępczej i odpowiednio 30% i 50% kosztów, jeśli dziecko przebywa w pieczy zastępczej 2, 3 i więcej lat).

WYKRES 22. Współfinansowanie wydatków samorządu powiatowego przez gminy w latach 2018 – 2023 (w tys. zł)

W 2023 r. samorządy powiatowe otrzymały tym samym wsparcie w finansowaniu pieczy zastępczej od gmin na poziomie 9,5%. W 2022 r. udział ten wyniósł ok. 8%.

Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków gmin w porównaniu z liczbą dzieci w pieczy zastępczej ogółem.

WYKRES 23. Współfinansowanie przez gminy (w tys. zł) i liczba dzieci w pieczy zastępczej

VIII. Podsumowanie

1. W 2023 r. zatrudnionych było 225 asystentów rodziny. Ich zatrudnienie nieznacznie zwiększyło się w stosunku do 2022 r. Z usług asystentów rodziny w 2023 r. skorzystało ogółem 2 359 rodzin, w tym 568 rodzin zobowiązanych zostało przez sąd do współpracy z asystentem rodziny. W stosunku do 2022 r. oznacza to wzrost o 2,7% liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny (w 2022 r. było to 2 296 rodzin).
2. 364 rodziny (ok. 17% ogółu) zakończyły w 2023 r. współpracę z asystentami rodziny, w tym w 143 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (34% rodzin).
3. Zgodnie z danymi uzyskanymi ze sprawozdań wojewódzkich z realizacji Programu asystent rodziny na rok 2023 liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w 2023 r. wyniosła 46, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży – 5.
4. W 2023 r. funkcjonowało 58 placówek wsparcia dziennego, w tym 43 prowadzone przez inny podmiot niż powiat. Liczba ta oznacza, że w stosunku do 2022 r. funkcjonowało o 3 placówki wsparcia dziennego mniej. W 2023 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 1 130 dzieci. W 2023 r. na prowadzenie placówek wsparcia dziennego samorządy gminne wydały ogółem 5 806 tys. zł (5 495 tys. zł w 2022 r.), co oznacza wzrost o 5,7% w stosunku do 2022 r., w tym na placówki wsparcia dziennego prowadzone przez inne podmioty niż gmina – 3 538 tys. zł (2 791 tys. zł w 2022 r.).
5. W 2022 r. funkcjonowało 6 rodzin wspierających. Z pomocy rodzin wspierających korzystało 5 rodzin.
6. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2023 r. wyniosła ogółem 3 772 dzieci, wobec 3 615 dzieci w 2022 r., co oznacza wzrost o ok. 4%. Na koniec 2023 r. w pieczy zastępczej w ogólnej liczbie 3 772 wychowanków, 666 osób ukończyło 18. rok życia i kontynuowało naukę. Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że na dzień 31 grudnia 2023 r. w pieczy zastępczej przebywało 3 106 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 21,4 % ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia.
7. W 2023 r. odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia ogółem wyniósł – 0,87%. Wskaźnik w 2018r. wskazywał 0,76% . Następnie z roku na rok odnotowywano jego wzrost. Odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia w pieczy o charakterze rodzinnym wyniósł 0,54% w 2018 r. i wzrósł do 0,62% w 2023 r., jak również w pieczy o charakterze instytucjonalnym – wzrósł

z 0,22% w 2018 r. do 0,25% w 2023 r.

8. W 2023 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 2 777 dzieci.
9. W 2023 r. nastąpił dalszy wzrost liczby rodzinnych domów dziecka jako formy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej nad dziećmi. W 2022 r. funkcjonowało 25 rodzinnych domów dziecka, natomiast na koniec 2023 r. funkcjonowało ich 27, co stanowi wzrost o 8%. Rodzinne domy dziecka stanowią obecnie 1,5% w strukturze podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej.
10. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2023 r. wyniosła 78.
11. W 2023 r. w powiatach udzielono rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka 10 493 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Oznacza to wzrost o około 19% w stosunku do 2022 r. (8 838 porad).
12. W roku sprawozdawczym 2023 przeszkolono 78 osób, tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
13. W 2023 r. w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się liczba dzieci przebywających w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej, łącznie z instytucjami prowadzonymi przez marszałków (na dzień 31 grudnia 2023 r. w placówkach tych przebywało łącznie 995 dzieci, co w porównaniu z 2022 r. oznacza, że przebywało w nich o 22 dzieci więcej). Przeciętna liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych kształtuje się na poziomie 11 wychowanków.
14. W ogólnej liczbie dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej istotny udział mają dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Placówki te swoim charakterem zbliżone są do rodzinnych domów dziecka, które to z kolei, zgodnie z generalną klasyfikacją form i typów pieczy zastępczej, zakwalifikowane są do rodzinnych form pieczy zastępczej. Przyjmując, że powyższe dwie formy pieczy zastępczej można byłoby, ze względu na ich funkcjonalne i celowościowe podobieństwo, zakwalifikować łącznie do rodzinnych form pieczy zastępczej, to statystyka dotycząca liczby dzieci w podziale na rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej kształtowałaby się w sposób odmienny. I tak przyjęcie powyższej zmiany w typologii skutkowałoby spadkiem liczby dzieci w instytucjonalnych formach z 995 dzieci do 787 dzieci, a tym samym osiągnięcie wskaźnika deinstytucjonalizacji na poziomie 79,1%.
15. Należy zauważyć wzrost wydatków na zawodowe formy pieczy zastępczej, w tym wydatków na wynagrodzenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka

w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2023 r. 1 395 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 13% (w 2021 r. 1 235 zł). W rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 1 883 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8,5% (w 2022 r. – 1 736 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej m.in. kosztów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

16. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosił w 2023 r. 5 350 zł, co oznacza wzrost o 22,6% w stosunku do 2022 r. (4 363 zł)
17. W 2022 r. znacznie wzrosły wydatki gmin na współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Wyniosły one 14,4 mln. zł. Wkład poniesiony przez gminy stanowił zatem 32,6% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2023 r. W 2022 r. udział gmin w tych wydatkach stanowił 30,3% ogółu wydatków na te świadczenia.
18. W 2023 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosły. Wyniosły one 22,5 mln zł, co stanowi 35,4% ogółu wydatków na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2022 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 17 mln zł, co stanowiło 30% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej.
19. Liczba dzieci powyżej 18. roku życia, które opuściły pieczę zastępczą w 2022 r., wyniosła 166. Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2023 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 18 568 zł rocznie, na usamodzielnienie – 10 323 zł, natomiast na zagospodarowanie – 3 196 zł.
20. Liczba orzeczonych przysposobień w 2023 r. wyniosła ogółem 68.
21. W 2023 roku ośrodki adopcyjne udzieliły 247 informacji wstępnych 192 rodzinom.

IX. Spis tabel, wykresów i grafik

TABELE

TABELA 1. Liczba asystentów rodziny według powiatów w województwie lubelskim w latach 2018 – 2023	5
TABELA 2. Procent gmin w powiatach w województwie lubelskim w latach 2018 – 2023, w których zatrudniono asystenta rodziny.....	6
TABELA 3. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2018–2023	12
TABELA 4. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w województwie lubelskim według powiatów w 2023 r.....	18
TABELA 5. Liczba dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2023 według powiatów.....	19
TABELA 6. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023.....	23
TABELA 7. Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023.....	24
TABELA 8. Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023	25
TABELA 9. Wydatki na wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka i wydatki na ten cel w latach 2018 – 2023	28
TABELA 10. Liczba dzieci zgłoszonych do Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD (według powiatów).....	45

WYKRESY

WYKRES 1. Powody zakończenia pracy z rodzinami przez asystentów rodziny w 2023 r.	7
WYKRES 2. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej według form pieczy zastępczej w 2023 roku	10
WYKRES 3. Udział dzieci w pieczy zastępczej (0-18 lat) w populacji dzieci w województwie lubelskim do 18. r. ż.	11
WYKRES 4. . Liczba dzieci, które napłynęły do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych	12
WYKRES 5. Liczba dzieci z pieczy zastępczej w wieku do 18 r.ż., które powróciły do rodzin naturalnych.....	13
WYKRES 6. Struktura umieszczeń w pieczy zastępczej w 2023 r.....	13
WYKRES 7. Liczba dzieci w 2023r., które znajdowały się w placówkach opiekuńczo - wychowawczych innych niż typu rodzinnego	14
WYKRES 8. Liczba dzieci powyżej 18 roku życia w pieczy zastępczej.....	15
WYKRES 9. Liczba nowo powstałych form rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka w latach 2018 - 2023.....	22
WYKRES 10. Wydatki gmin na współfinansowanie rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2023 (w mln zł)	29
WYKRES 11. Liczba osób przeszkolonych w zakresie pieczy zastępczej w latach 2022 - 2023.....	30
WYKRES 12. Podział placówek ze względu na realizowane zadania w 2023 r.	32
WYKRES 13. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018 - 2023.....	32
WYKRES 14. Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2023 roku.....	33
WYKRES 15. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018 - 2023.....	34
WYKRES 16. Liczba dzieci w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2023.....	34

WYKRES 17. Wydatki na pomoc dla osób usamodzielnianych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023 (w tys. zł)	36
WYKRES 18. Wydatki na pomoc dla osób usamodzielnianych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018 – 2023 (w tys. zł)	37
WYKRES 19. Liczba wychowanków w wieku powyżej 18 lat opuszczających pieczę zastępczą	37
WYKRES 21. Liczba dzieci przysposobionych w 2023 r. (według instytucji)	39
WYKRES 22. Współfinansowanie wydatków samorządu powiatowego przez gminy w latach 2018 – 2023 (w tys. zł)	46
WYKRES 23. Współfinansowanie przez gminy (w tys. zł) i liczba dzieci w pieczy zastępczej	47

LUBELSKIE
OBSERWATORIUM
POLITYKI
SPOŁECZNEJ

ROPS
Lublin

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie

ul. Diamentowa 2, 20-447 Lublin
tel.81 528 76 50, fax 81 528 76 30

www.rops.lubelskie.pl
rops@rops.lubelskie.pl

